

LUOVA TULEVAISUUS

- Taide kehittämistyössä

TOIM. JENNI LATVA

Luova tulevaisuus
- Taide kehittämistyössä

Toimitus:
Jenni Latva

Julkaisija:
Taideyliopiston Seinäjoen yksikkö

Graafinen suunnittelu ja taitto:
Jappis Oy/Jani Peltonen

Kannen kuva:
Antti Hints

Kuvat:
Antti Hints ellei kuvan
yhteydessä muuta mainita.

Paino:
Hansaprint, 2024

ISBN 978-952-353-448-3 (painettu)
ISBN 978-952-353-449-0 (pdf)

Tämä kirja on luettavissa avoimena
julkaisuna Taideyliopiston sähköisessä
julkaisuarkistossa: www.taju.uniarts.fi

LUOVA TULEVAISUUS

- Taide kehittämistyössä

Tämä julkaisu on syntynyt osana Taideyliopiston Seinäjoen yksikön Luova ajattelu ja taiteellinen asiantuntijuus elinkeinoelämän haasteita ratkomassa -hanketta, joka toteutettiin vuosina 2022-2024. Hanke oli osa Seinäjoen yliopistokeskuksen suurempaa hankekokonaisuutta, jota rahoitti Opetus- ja kulttuuriministeriö.

SEINÄJOEN YLIOPISTOKESKUS
University Consortium of Seinäjoki

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Sisällysluettelo

LUKIJALLE.....	8
Jenni Latva	
TAITEEN NELJÄ ERI ROOLIA TYÖELÄMÄN ORGANISAATIOISSA	10
Krista Petäjäjärvi	
TAIDEPERUSTAISELLA OSAAMISELLA UUTTA NÄKÖKULMAA ORGANISAATIOIHIN.....	16
Kai Lehikoinen	
TAIDE NÄYTTI, MIKÄ ON MAHDOLLISTA.....	20
Jenni Latva	
IMPROVISAATIOILLA VARMUUTTA ESIINTYMISEEN	25
Jenni Latva	
VIIVA JA VÄRI KOMMUNIKOINNIN VÄLINEENÄ	28
Tero Annanoli	
TAIDE TYÖVÄLINEENÄ TULEVAISUUDEN PALVELUJEN SUUNNITTELUSSA.....	37
Auri Antinranta	
JAZZIA JOHTAMISEEN.....	44
Patrick Furu & Jari Perkiömäki	
ORGANISAATIOIDEN VALMENTAMINEN VALOKUVAA HYÖDYNTÄEN	52
Nanna Hänninen	
ELÄMYSKOhteita DRAAMAN JA PROOSAN KEINAIN	58
Anne Lukkarila	
TEATTERITAIDE OSANA MUUTOSVOIMAA.....	64
Niina Nurminen	
VUOROVAIKUTUSTA AFRIKKALAISESTA RYTMISTÄ	70
Aakusti Oksanen	
KEHITTÄMISEN TAIDE.....	76
Vesa Purokuru	
RESONANSSI ON VIBA	84
Max Mickelsson	

LUKIJALLE

Jenni Latva

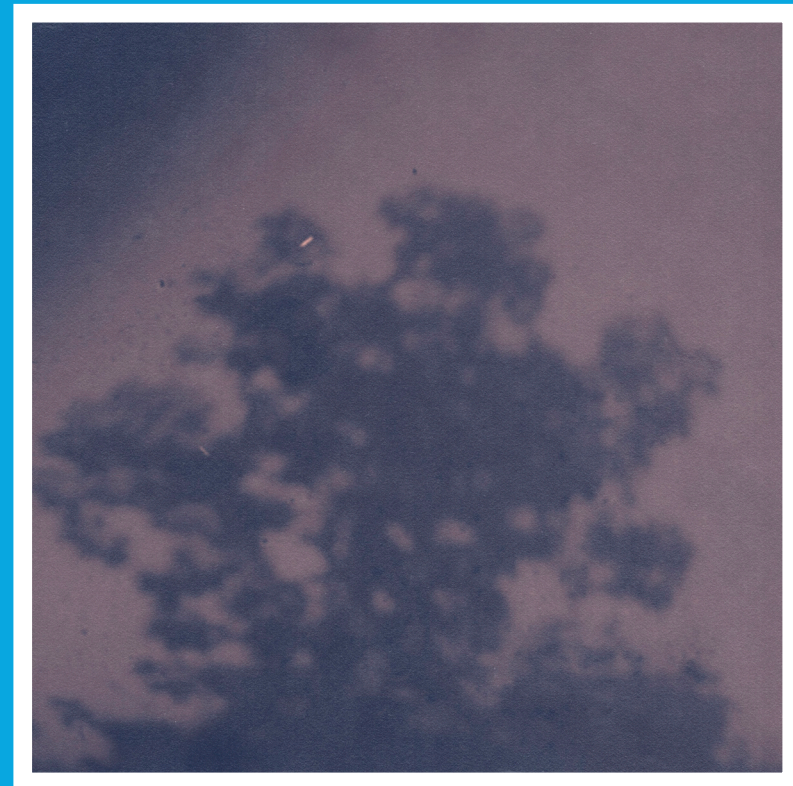
asiantuntija, Taideyliopisto

Taiteellinen asiantuntijuus. Mitä se on? Tähän peruskysymykseen törmään usein työssäni enkä ihmettele miksi. Taiteellinen asiantuntijuus ja sen tuomat mahdollisuudet ovat vielä suurimmalle osalle sekä tekijöistä että tilaajista tuntemattomia asioita.

Tämä julkaisu syntyi juuri tuosta tarpeesta sanoittaa, mitä on taiteellinen asiantuntijuus. Julkaisussa on asiaa alustavia artikkeleita sekä puheenvuoroja tilaajatahoilta ja toteuttajilta. Mukana on kannustavia esimerkkejä taiteellisen asiantuntijuuden käytöstä ja taiteilijoiden omia näkemyksiä siitä, mihin he kokevat taiteellista asiantuntijuutta voitavan käyttää.

Julkaisu on pyritty tekemään helposti luettavaksi ja ymmärrettäväksi. Sitä ei tarvitse lukea kanteen kanteen vaan siitä voi poimia juuri sopivat palaset. Toivon, että tämä julkaisu puheenvuoroineen kannustaa sekä elinkeinoelämää että taiteilijoita kokeilemaan taiteen tarjoamia uusia mahdollisuuksia perinteisenä koetun taidekontekstin ulkopuolelta.

Kiitos hankkeen mahdollistamisesta ja avarakatseisuudesta Seinäjoen yliopistokeskukselle ja hankkeen rahoittamisesta Opetus- ja kulttuuriministeriölle. Erityiskiitokset julkaisuun omia ajatuksiaan jakaneille kirjoittajille sekä Krista Petäjäjärvelle hyvistä neuvoista ja kannustuksesta.

TAITEEN NELJÄ ERI ROOLIA TYÖELÄMÄN ORGANISAATIOISSA

Krista Petäjäjärvi

taideperustaisten innovaatioiden asiantuntija, taiteilija-kehittäjä

M

illainen on jokin sinulle tärkeä taide-elämys? Ehkä se on romaani, jonka tarina kosketti sinua, tai elokuva, joka teki sinuun vaikutuksen?

Taiteen keinoin tärkeät tarinat tulevat kerrotuiksi, ja jokin piilevä voi saada muodon rakentaen meissä uutta ymmärrystä. Taiteella voi olla monia erilaisia merkityksiä, mutta sen muutosvoima tuntuu olevan kiistaton: Taide muuttaa ihmistä.

Voi olla helppoa ymmärtää taide osana hyvää ja laadukasta elämää, mutta usein taide mielletään vain osaksi yksityistä elämää. Taide liittyy henkilökohtaisiin muistoihin, elämyksiin tai harrastamiseen, joka tapahtuu omaksi iloksi työelämän ulkopuolella. Mutta mitä tapahtuu taiteelle ja sen mahdollisuuksille, kun taide on osa työelämän organisaatioita? Säilyykö taiteessa oleva muutosvoima ja monet mahdollisuudet?

Tanskalainen innovaatiotutkija, dosentti Lotte Darsø (2004), esittää taiteelle neljä keskeistä roolia osana liike-elämää ja työelämän kehittämistä. Ensimmäinen rooli on esteettinen, jolloin taide on läsnä koristeena ja esteettisenä elementtinä. Esimerkiksi taulu työpaikan seinällä voi kätkeä monia merkityksiä: teos voi kuvastaa yrityksen tarinaa sen alusta tähän päivään asti tai ilmentää jotakin yhteisön arvopohjasta ja yhteisestä missiosta. Tilassa oleva taideteos voi vaikuttaa meihin myös niin, että emme ole tästä edes itse tietoisia.

Toinen taiteen vaikutusalue on Darsøn mukaan viihde. Samaan tapaan kuin vapaa-ajalla, myös töissä taide voi olla viihdyttävää. Yksi tyypillinen esimerkki taiteesta työelämässä on muusikon esiintyminen yrityksen asiakastilaisuudessa. Taide viihteenä ei tarkoita, että sen vaikutukset työelämän organisaatiossa olisivat vähäpätöiset; viihde voi olla keino, jonka avulla voidaan käsitellä vaativia aiheita. Tästä yhtenä esimerkkinä on suuri suomalainen organisaatio, joka käsitteli työpaikkakiusaamista hyödyntäen alan asiantuntijoita, mutta myös klovneriaa. Kun aihe on haavoittava, huumori voi tuoda tarvittavaa keveyttä sen käsittelyyn. Tällainen toteutus vaatii eri osapuolilta vahvaa ammattitaitoa ja sitoutumista, mutta lopputulos on sitäkin arvokkaampi.

Darsøn esittämä kolmas vaikutusalue on välineellinen (instrumental), jolloin taide on yksi menetelmä muiden kehittämismenetelmien

joukossa, jonka avulla työyhteisö voi tavoitella haluttua muutosta. Taidemuodot sisältävät lukuisia erilaisia menetelmiä, joita voidaan ammattitaidolla soveltaa työelämän tarpeisiin. Erilaiset taideperustaiset menetelmät eroavat toisistaan, mutta tarjoavat usein elämyksellisen, innostavan ja tehokkaan tavan oppia uutta ja kehittää työn osa-alueita. Taiteen menetelmien hyödyntäminen vaatii työyhteisöltä halua lähestyä asioita kokeellisemmin, hieman uteliaisuutta ja rohkeutta. Vain harva tietää etukäteen, mitä käytännössä tapahtuu, kun esimerkiksi teatterimenetelmiä käytetään vuorovaikutustilanteiden harjoitteluun, tai mitä todella tapahtuu, kun lähestytään strategiatyötä maalaustaiteen kautta. Taiteen äärellä olemme kaikki haavoittuvaisia, ja tämä luo oppimiselle mainion lähtökohdan.

Strateginen transformaatio on Darsøn mukaan taiteen neljäs taso organisaatioissa. Edelliset kolme tasoa ilmensivät taidetta yksittäisinä kehittämisen interventioina, kun taas strategisessa transformaatioissa on kyse taiteen laaja-alaisista vaikutuksista. Taide on osa ”organisaation kudelmää”, läpäisten sen erilaiset rakenteet ja luoden lähestymistavan muun muassa johtamisen, yrityskulttuurin ja -identiteetin, henkilöstön ja viestinnän kehittämiseen. Tämä voi ehkä kuulostaa uudelta, ihmeelliseltä tai idealistiselta, mutta ajatus ei kuitenkaan ole mikään näistä. Taide on aina ollut osa ihmisyyttä, sen murroksia ja muutoksia, sekä keino toteut-

taa siirtymäriittejä, kuvitella uusia maailmoja ja luoda tarinoita, joiden kautta voimme ymmärtää mistä tulemme ja mihin olemme menossa. Taide on aina ollut osa yhteisöjä – mutta kuitenkin tässä yhtymäkohdassa, jossa taide kohtaa 2020-luvun suomalaiset työyhteisöt, on vielä monia irrallisia langanpäitä.

Langanpäiden solmimiseksi ja uusien yhteyksien luomiseksi tarvitaan monenlaisia tekijöitä ja tekoja. Tarvitaan taiteilijoita, jotka haluavat toimia yhteistyössä työelämän organisaatioiden kanssa ja oppia tähän liittyviä taitoja. Tarvitaan korkeakouluja, jotka kouluttavat tulevaisuuden osaajia työn laajentuviin konteksteihin. Tarvitaan rahoitusmalleja, jotka kannustavat uusien yhteistyömuotojen kokeilemiseen ja niiden tutkimiseen. Ennen kaikkea tarvitaan asiakkaita, jotka haluavat kehittää organisaatioita taiteen kautta.

Nämä taiteen neljä eri roolia osoittavat, että taide voi vaikuttaa ja rikastuttaa työelämän organisaatioita monin eri tavoin. Myös työssä taide on muutosvoima, joka on täynnä erilaisia mahdollisuuksia. Nämä mahdollisuudet avautuvat ammattitaidon kautta, josta tämä julkaisu antaa monia hyviä esimerkkejä.

Lotte Darsøn (2004)

TAITEEN NELJÄ ERI ROOLIA TYÖELÄMÄN ORGANISAATIOISSA

ESTEETTINEN ROOLI:

Taide toimii koristeena ja esteettisenä elementtinä organisaatiossa, esimerkiksi taideteosten kautta. Se voi heijastaa organisaation tarinaa ja arvoja.

VIIHDYTTÄVÄ ROOLI:

Taide tarjoaa viihdettä ja iloa työympäristössä, esimerkiksi koomikoiden tai muusikoiden esiintymisten kautta. Se voi olla väline vaikeidenkin aiheiden käsittelyssä.

VÄLINEELLINEN ROOLI:

Taide tarjoaa menetelmiä ja välineitä työelämän kehittämiseen. Se voi auttaa oppimisessa, luovuuden edistämisessä ja ongelmanratkaisussa.

STRATEGINEN ROOLI:

Taide on osa organisaation strategista kehittämistä ja muutosta. Se voi vaikuttaa johtamiseen, yrityskulttuuriin ja henkilöstön kehittämiseen pitkäjänteisesti.

TAIDEPERUSTAISELLA OSAAMISELLA UUTTA NÄKÖKULMAA ORGANISAATIOIHIN

Kai Lehikoinen

yliopistotutkija, Taideyliopiston tutkimusinstituutti

Taiteellinen ajattelu, taideperustaiset lähestymistavat ja luovuus ovat tärkeitä voimavaroja työelämän organisaatioissa, kun halutaan luoda vuorovaikutteisia ympäristöjä, edistää osallisuutta, kannustaa ajatustenvaihtoon, pohtia haasteita, kehittää innovaatioita ja etsiä uusia tapoja sanoittaa tai tehdä näkyväksi asioita.

Taide on ainutlaatuinen inhimillisen toiminnan alue, jossa taiteellinen ajattelu ja luova taidetoiminta ilmenevät taideteoksina ja esityksinä. Se tarjoaa merkityksellisiä kohtaamisia, jotka avaavat uusia näkökulmia ja auttavat meitä pohtimaan itseämme, muita ihmisiä ja elämän suuria kysymyksiä. Taiteen kohtaaminen herättää meissä monenlaisia tunteita, kuten yllätystä, nautintoa ja iloa, jotka kannustavat luovaan pohdintaan ja voimaannuttavat meitä elämään täyttä elämää.

Taideperustaiset työpajat hyödyntävät mielikuvitusta, aisteja, tunteita, kehoa, kuvia, musiikkia ja ääniä, mikä stimuloi osallistujien kognitiivisia

prosesseja. Ne edistävät luovaa yhteistoimintaa yli ammatti- ja toimialarajojen työelämän organisaatioissa.

Työpajoissa syntyvät kuvat, tarinat ja esitykset tarjoavat arvokkaita lähtökohtia luovalle ajattelulle, kriittiselle pohdinnalle ja monimutkaisten haasteiden tarkastelulle. Ideoiden taideperustainen ristipölytys ja yhteistoiminnallinen oppiminen voivat johtaa epätodennäköisiin yhteyksiin, uusiin oivalluksiin ja ennennäkemättömiin ideoihin.

Taideperustaisen työskentelyn monimuotoisuus ja multimodaalisuus, kuten tekstin, kuvan, äänen ja liikkeen yhdistäminen, rikastuttavat asioiden tarkastelua ottamalla huomioon esimerkiksi tunteet ja tunnelmat. Siten taidepohjaiset lähestymistavat tukevat moniälykkyyttä ja yksilöllisiä oppimistyyliä, mikä tekee niistä kaikille osallistujille helposti lähestyttäviä.

Kuka tahansa esimies tai työntekijä voi hyödyntää olemassa olevaa taidesuhdettaan taideperustaisen toiminnan kehittämiseen omassa organisaatiossaan. Yhteistyö sosiaalisesti osallistavan taiteen ammattilaisen kanssa on suositeltavaa vähääkään vaativammissa taideperustaisissa prosesseissa, sillä ne edellyttävät erityisosaamista ja pedagogista osaamista. Fasilitointi edellyttää kykyä kuunnella osallistujia ja kiinnostua heidän valitsemistaan teemoista, joita reflektoidaan yhdessä taiteen keinoin.

**Ideoiden
taideperustainen
ristipölytys ja
yhteistoiminnallinen
oppiminen voivat johtaa
epätodennäköisiin
yhteyksiin, uusiin
oivalluksiin ja ennen-
näkemättömiin
ideoihin.**

TAIDE NÄYTTI, MIKÄ ON MAHDOLLISTA

Jenni Latva
asiantuntija, Taideyliopisto

Seinäjoen kaupunkikuva on uudistunut viime vuosien aikana nopealla tahdilla. Itikanmäellä sijaitseva taide- ja kulttuurikeskus Kalevan navetta on yksi kaupungin uusista tulokkaista. Keväällä 2020 avautunut talo on yli satavuotias navettarakennus, joka on saanut uuden elämän kulttuurin ja kädentaitojen keskuksena.

Matka kulttuurin kodiksi ei ollut suojellulle rakennukselle itsestään selvää. Atria oli muutamaa vuotta aikaisemmin vienyt toimintonsa pois Itikanmäeltä ja keskustan kupeessa oleva tontti herätti rakennusyritys Peabin huomion. Pian vanhan navetan läheisyyteen alkoi nousta komeita kerrostaloja. Alusta lähtien sekä kaavoittamisessa että rakentamisessa otettiin huomioon navetta. Rakennus asettuikin uusien asuintalojen kanssa luonnolliseen symbioosiin.

Navettarakennuksen kauneus, suuret tilat ja kiehtova tunnelma kyllä havaittiin, mutta sen tuleva käyttötarkoitus oli vielä epäselvää. Alue kieh-

toi ihmisiä, ja sen mahdollisen avautuminen yleiseen käyttöön kiinnosti seinäjokelaisia. Navetta oli aikaisemmin toiminut mm. verkatehtaana ja viimeisimpänä puolustusvoimien varastona. Nimestään huolimatta rakennus ei koskaan toiminut navettana.

Navetan saaminen julkiseen käyttöön oli selvää, mutta tarvittiin yhteinen visio ja tahtotila. ”Rakennusyritys Peabin hankestrategiaan kuului, että Kalevan Navetta löytäisi uuden kestävänsä tulevaisuuden. Oli myös yhtiön edun mukaista, että kiinteistölle saataisiin uusi käyttötarkoitus, joka toisi alueelle lisää viihtyvyyttä ja toimijoita,” kertoo Peabin apulaisaluejohtaja Miikka Voipio alueen alkuvaiheista.

Peab toteutti yhteistyössä Taideyliopiston Sibelius-Akatemian Seinäjoen yksikön kanssa Navettaa väliaikaista toimintaa, jotta rakennus ei unohtuisi ja ihmiset näkisivät sen monet mahdollisuudet. Navetta haluttiin nostaa osaksi julkista keskustelua ja sitä myötä myös poliittiseen päätöksentekoon.

Taideyliopisto suunnitteli ja toteutti navetassa vuosina 2015–2017 kaikkiaan kolme konserttia. Konserttien järjestäminen pitkään kylmillään olleessa tilassa toi omat haasteensa, mutta tulokset olivat erinomaiset. ”Taiteen tuominen vanhaan historialliseen rakennukseen tarjosi yleisölle ainutkertaisia elämyksiä ja vahvisti näkemystä tilasta toimivana kulttuurikeskuksena” kertoo Taideyliopiston puolelta konsertteja toteuttamassa ollut Pii Kleemola-Välimäki.

Lisäksi navetan pihapiiriin rakennettujen asuintalojen asuntomyyntiä pyrittiin vauhdittamaan taiteen keinoin. Konserttien lisäksi järjestettiin kolme Itikanmäen avoimet ovet -tilaisuutta. Tuolloin uusiin kerrostaloihin pääsi vierailemaan, ja samalla myös navetan ovet olivat auki kiinnostuneille. Tiloissa oli muun muassa elävää musiikkia, videotaidetta ja säestetty mykkäelokuva. Näin seinäjokelaisia tutustutettiin uuteen asuinalueeseen, joka oli

Huuliharppukvartetti
Sväng konsertoi
Kalevan Navetassa sen
oltua pitkään kylmänä
varastotilana.

pitkään tavallisen kaupunkilaisen saavuttamattomissa. Pop up -toimilla saatiin luotua kiinnostusta alueelle ja se pysyi mukana yleisessä keskustelussa.

Vuonna 2018 kristiinankaupunkilainen yrittäjä Petri Pihlajaniemi osti navettarakennuksen ja aloitti rakennuksen mittavan saneerauksen. Taide ja

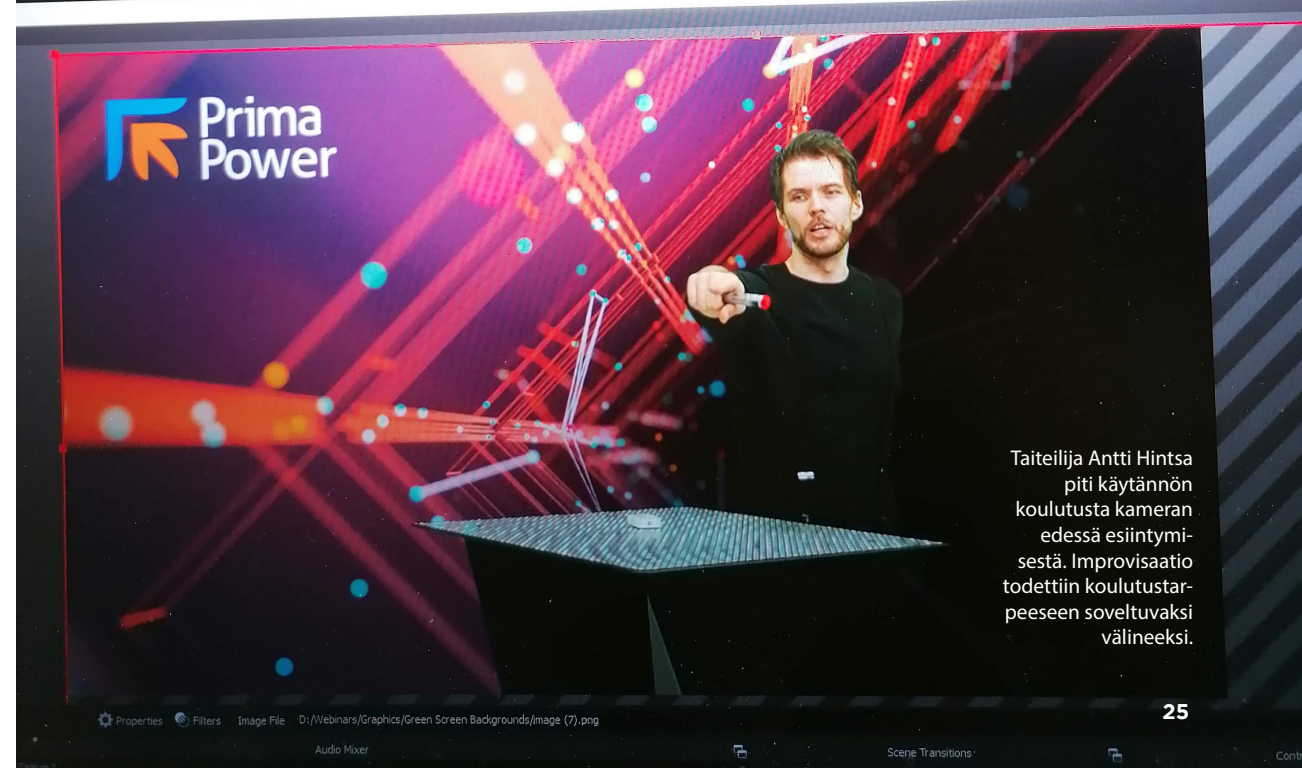
kulttuuri löysivät kodin paksujen tiiliseinien sisältä. Taide auttoi näkemään tilan potentiaalin ja toi yhteen ihmisiä, joilla oli sama tahtotila. Taiteen keinoin nähtiin se, mitä ei pelkillä havainnekuville ja tilakierroksilla olisi saatu aikaan. Syntyi taide- ja kulttuurikeskus Kalevan Navetta, vanha talo, jolla on nuori ja utelias mieli.

IMPROVISAATIOILLA VARMUUTTA ESIINTYMISEEN

Jenni Latva
asiantuntija, Taideyliopisto

Koronan alettua paljon muuttui. Myös Seinäjoella toimivalla Prima Powerilla alettiin etsimään ratkaisuja muuttuneeseen tilanteeseen. Pandemia käytännössä lopetti asiakastapaamiset, -vierailut ja messut, jotka ovat erittäin tärkeitä myyntikanavia. ”Uusi erikoinen tilanne vaati uudenlaisia ratkaisuja myös teknologia ja kone-esitelyiden osalta, jotka ovat tärkeässä osassa asiakkaiden ostopäätöksen teossa” järjestelmämyynnin johtaja Antti Kuusisaari Prima Powerilta kertoo.

Heti pandemian alettua keväällä 2020 Prima Power aloittikin virtuaaliset tapahtumat ensin livetapahtumina ja myöhemmin myös tallenteina. Vaikka myyjät ovat luontevia puhujia ja ammattilaisia työssään, huomattiin pian, että yksisuuntaiset virtuaaliset asiakastapaamiset vaativat enemmän harjoittelua kuin kasvokkain tapaamiset. Tarvittiin koulutusta, joka antaisi avaimia uudenlaisiin asiakaskohtaamisiin.

Myynti- ja markkinointitiimi ryhtyi pohtimaan koulutuksen tarpeita ja sille sopivaa vetäjää. Toteuttajaksi valikoitui taiteilija Antti Hints, jolla on taustaa improvisaatioissa ja performanssissa sekä myös erilaisten koulutusten pitämisestä. Hintsan asiantuntemusta käytettiin hyvin varhaisessa vaiheessa, kun pohdittiin koulutuksen tarpeita. Koulukseen osallistuville lähetettiin ennakkoon pieni kysely, jonka vastausten perusteella Hints räätälöi koulutusta oikeaan suuntaan.

Hints ehdotti koulutuksen avuksi improvisaatiota, jonka yksi etu on se, että se on useimmille vieras konsepti. ”Näin ollen pitää opetella uutta vanhojen mallien sijaan ja on pakotettava itsensä uudenlaiseen ajatteluun” Hints kertoo improvisaation eduista. Käytännön harjoitukset koulutuksessa olivat hauskoja ja tuottivat onnistumisen iloa. Tavoitteena koulutuksessa oli saavuttaa rento, mutta uniikki itsensä näköinen esiintyjä.

”Oli tärkeää, koulutuksessa oli teoriasisältöä sekä käytännön improvisaatioharjoituksia” Prima Powerin myyntiasistenttina toiminut Johanna Harju kertoo ja jatkaa: ”Näin osallistujat pystyivät kokemaan konkreettisesti, miten teoria toimii käytännössä.” Koulutus pidettiin loka-marraskuussa 2020, ja se oli jaettu kahteen neljän tunnin päivään, toisena päivänä teoria ja toisena improvisaatioharjoitukset.

Oli tärkeää, koulutuksessa oli teoriasisältöä sekä käytännön improvi- saatioharjoituksia

”Koulutus järjestettiin koko myyntituki- ja osalle markkinointitiimiä, koska koettiin siitä olevan hyötyä myös muille kuin myyntityötä tekeville” Antti Kuusisaari kertoo. Improvisaatio tarjosikin vuorovaikutteisia työkaluja, joita voidaan käyttää suoraan virtuaalisissakin asiakaskohtaamisissa.

Kurssilla opittua on hyödynnetty myös koronan helpotettua, ja Prima Power on jatkanut pandemian jälkeenkin virtuaalisia asiakastapaamisia ja webinaareja. Sekä Kuusisaari että Harju kokivatkin koulutuksen hyväksi ja näkevät taiteellisille kehittämismenetelmille sijaa myös tulevaisuudessa elinkeinoelämän erilaisten haasteiden ratkaisemisessa. Kynnys tilata taiteellista asiantuntijuutta on madaltunut.

VIIVA JA VÄRI KOMMUNIKOINNIN VÄLINEENÄ

Tero Annanoli

kuvataiteilija ja taidepedagogi

Viivan viemä. Suhteeni viivaan alkoi jo varhain. Muistan, kun hienomotoriikkatehtävissä esikouluikäisenä harjoittelin epätoivoisena kirjainten ja numeroiden muotoja. Toivoin, että kädenjälkeni kelpaisi kouluopetukseen. Yritin kovasti. Eri välineillä ja tavoilla. Mutta jälki oli kuin kirveellä veistetty. Se ei riittänyt koulupsykologille, opettajalle eikä myöskään itselleni. Minusta kehittyi itseni suurin kriitikko.

Vuosien varrella tutustuin erilaisiin tapoihin nähdä ja tuottaa viivaa. Tein havainnon, että ei ole olemassa yhtä oikeaa viivaa vaan kaikki muuttuu välineen tai yhteiskunnallisten olojen mukaan. Kun sopivia esikuvia ei löytynyt omasta ajastani, uppouduin taidehistoriaan ja etsin sieltä esikuvia. Olen todennut, että olen kuin vanhana syntynyt. Elän tulevassa, mutta ammennan menneestä. Nykyhetki koostuu näistä kahdesta todellisuudesta. Olen luonteeltani ambivertti ja jatkuvassa liikkeessä oleva intro- ja ekstrovertti. Olen optimistinen pessimisti, joka on sinnikäs ideoiden uudisraivaaja.

Taiteen antamat mahdollisuudet

Mielen sopukat ja ihmisten väliset suhteet ovat aina kiinnostaneet minua. Kuvataiteilijana olen havainnut, että omassa taiteellisessa työskentelyssäni on elementtejä, joita kannattaa yhdistää työelämään: hiljaisuutta, kokonaisvaltaista pysähtymistä, hiljaisten viestien kuulemista, oman epävarmuuden kohtaamista, osaamattomuuden kokemuksen kautta avautuvan onnistumisen ihmettelyä, virheiden tekemistä.

Taiteen avulla työyhteisö voi lähestyä käsiteltävää asiaa tarpeeksi etäältä, mutta samalla hyvin moniaistisesti: värin, materiaalin, yhdessä tekemisen kautta. Sanattoman vuorovaikutuksen avulla voidaan kohdata epävarmuutta ja jakaa kokemuksia turvallisesti. Taide osana kommunikaatiota mahdollistaa samanaikaisesti sekä yksityisen kokemuksen että ryhmän läsnäolon.

Businessmaailma on tunnistanut moniaistisen asiakaskokemuksen merkityksen ja vahvistamisen: sen täytyy olla läsnä oleva ja asia, jonka voi kokea tuoksujen, makujen ja värien kautta. Tähän työskentelyyn olen löytänyt esikuvani renessanssimestari Michelangelosta, joka loi Medicinien pankkiirisuvulle vuosisatoja kestävä brändin.

Luovuuspaja

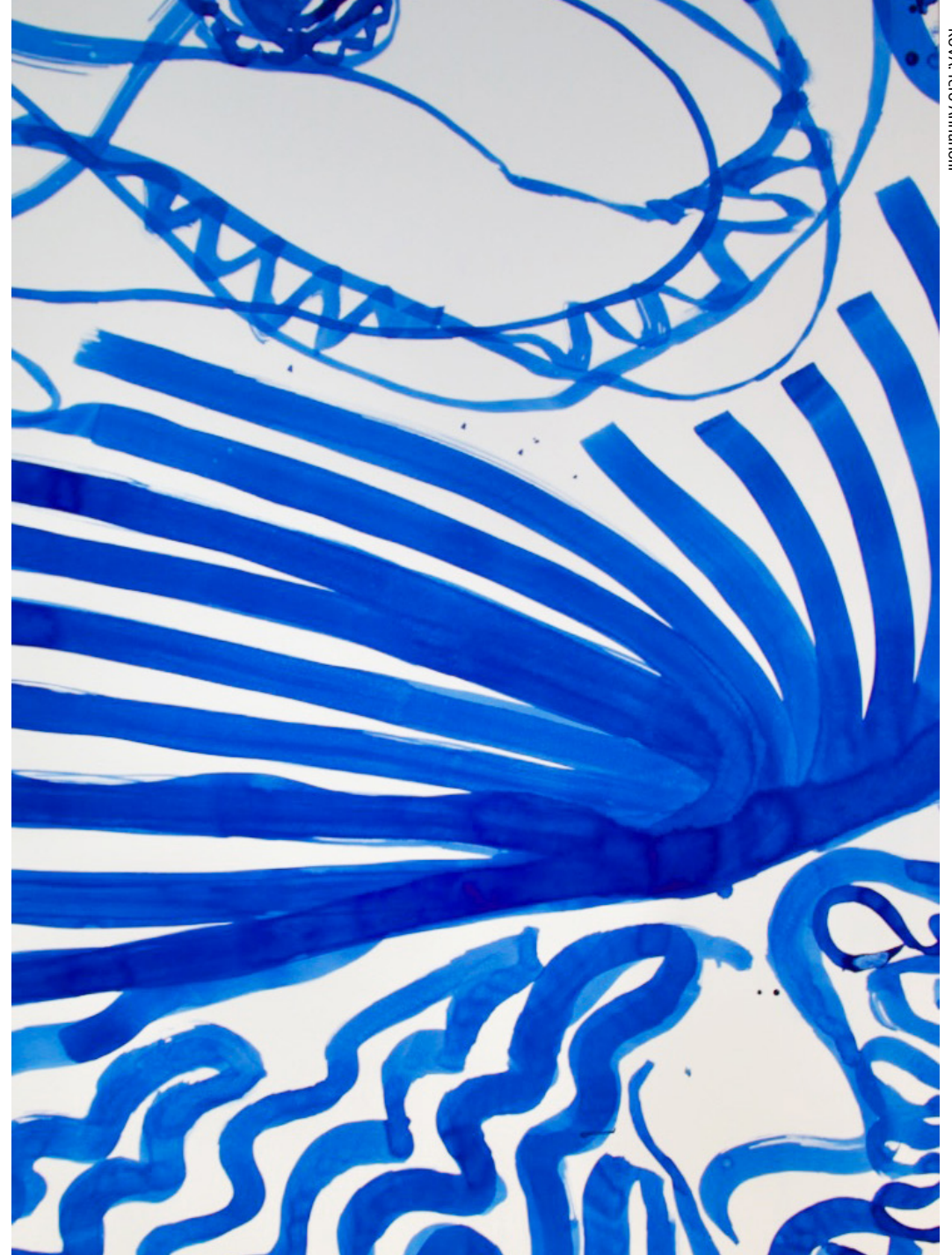
Luovuuspaja on menetelmä, jonka olen kehittänyt pitkän taiteilijakokemukseni ja sitä kautta syntyneen asiantuntijuuden pohjalta. Menetelmän ytimessä kommunikoinnin välineinä ovat viiva ja väri, joiden avulla vahvistetaan työyhteisön yhteenkuuluvuuden tunnetta ja keskinäistä luottamusta. Tämä puolestaan vahvistaa organisaation kykyä kohdata uusia ja yllättäviä asioita. Nämä luovan tekemisen välineet antavat myös merkitystä arkeen ja keinoja käsitellä haastavia tilanteita.

// Taiteilijana voin auttaa työyhteisöjä luomalla elämyksiä tulevasta.

Luovuspajalle kuten muille taiteellisille kehittämismenetelmille on ominaista yhteisöllinen ja positiivinen ote, epävarmuuden sietäminen ja heittäytyminen. Luovuspaja-menetelmä kasvattaaakin yhteishenkeä ja rohkeutta kokeilla ja sitä kautta vahvistaa yrityksen innovointikykyä. Se luo ja tukee kokeilun, epätäydellisyyden sietämisen ja hyväksymisen ilmapiiiriä, mikä jää yrityksen käyttöön myös pajan jälkeen.

Työssäni tarvitsen fasilitointiosaamista, pedagogista silmää ja kykyä kannustaa henkilöstöä kohtaamaan omia pelkoja. Myös ääneen sanoittamista, kysymistä sekä luovassa prosessissa auttamista. Olen saanut palautetta, että oma persoonani ja ammattitaitoni luo turvallista ilmapiiiriä, johon on helppo liittyä, ja jossa voi heittäytyä kokeilemaan uutta yhdessä.

Taiteilijana voin auttaa työyhteisöjä luomalla elämyksiä tulevasta ja niistä aineksista, joita on käsillä. Minulla on käsissäni taito tehdä näkyväksi asioita. Taiteilijan ammatti antaa myös mahdollisuuden kohdata ja tavata erilaisia ihmisiä ja organisaatioita. Puhua intohimoisesti värin ja käden jäljen valtavasta vaikutuksesta.

Mistä on tehty luovuus ja innovaatiot?

Tänä aikana, kun kaikki muuttuvat ja lepäävät epävarmuudessa, tulee taiteilijan työkalupakin välineille uutta käyttöä. Kuvataiteilijana minulla on työvälineitä, joiden avulla luodaan uutta todellisuutta niistä materiaaleista, jotka minulla on käytettävissäni tällä hetkellä ja jotka ovat olleet saatavilla aikaisemmin. Luovaa prosessia kuljetaan tunnelmien, materiaalien ja sattumusten sumuisessa metsässä.

Minun tyylini on viipyilevä, ajatusten metsäpoluilla hyppelehtivä, jatkuvasti tarkkaileva, prosessia tarkistava, kivien ja kantojen taakse kurkistava ja sitten juoksuun pyrähtävä. Keskustelukumppanin voi olla välillä vaikea seurata ajatuksen kulkua. Minulle tärkeintä on matkallaolo kohden päämäärää. Sitä en vaan tiedä prosessin alussa, mistä suunnasta päämäärä saavutetaan.

Nordic Business Forumin 2023 parasta antia oli sokean, Sheena S. Iyengarin puheenvuoro siitä, miten innovoidaan. Se vastaa täysin omaa luovaa tapaa työskennellä ja kehittää uutta. Jos jokin kokonaisuus ei toimi tai kun halutaan immateriaaliseen kysymykseen vastaus, täytyy kokonaisuus ensin pilkkoa palasiin. Sitten ryhmitellä palaset kokonaisuuksiksi ja pohdita, miten ja miksi palaset kootaan uudelleen.

Puheenvuoro antoi myös tukea ajankohtaiseen prosessiini, jossa teen asiakkaalle tilaustyötä auton sisäosiin. Projektissa yhdistyvät muotoiluosaamiseni, materiaalin tuntemukseni, valoajatteluni, personoitu auto, elämyksellinen tilakokemus ja asiakkaan tarpeiden tuntemus.

Maalaan aiheen siveltimellä ja käytän lehtikultaa. Auto ei ole vain auto vaan tila, jossa henkilö viettää aikaa. Auto on yksityistä tilaa, jossa käyttäjä haluaa ympärilleen kauneutta, mikä muistuttaa myös hänen läheisistään. Se on kuin nykyhetken fresko yksityiseen tilaan, suljettujen ovien taakse.

Taide mukana tekemässä muutosta

Kuvataiteilijan ammatti antaa mahdollisuuden tavata eri taustaisia ihmisiä. Toisaalta huomaa, kuinka ohut on suomalaisten kulttuurin tuntemus. Saman aikaan, kun venetsialaisen San Marcon kultaiset mosaiikit loistivat, elettiin Suomessa savupirteissä. Väistämättä kuvataiteilijalle jää myös valistajan tehtävä. Joudun vastaamaan kysymykseen, voiko taide olla samalla vaikuttavaa, viihdyttävää ja uutta bisnestä luovaa.

Taide lisää puhetta onnistumisista, kun pysähdytään konkreettisesti ydinkysymysten ja merkityksellisiä työelämäkokemuksia herättäneiden asioiden ääreen. Ne tehdään eläväksi tarinoiden, hiljaisuuden, värin ja viivan avulla.

Viivan piirtäminen voi avata ajatuksille rajattomat mittasuhteet, syntyy uutta näköalaa niin kauas kuin jaksaa katsetta tarkentaa. Viivan yhteyden työstäminen konkretisoi työssä onnistumista, hyvinvointia tai uuden ideointia. Saatetaan yllättyä tunteista ja näkökulmista, joita huippukokemusten intensiivinen työstäminen yhdessä tekemällä synnyttää. Luova tekeminen ammentaa juurensa porinoista ja hiljaisuudesta tavalla, joka syventää omaa ja yhteistä kokemusta.

Asiakas-case:

Kansainvälinen hyväntekeväisyysjärjestö

Koska ja missä:

Vuosina 2015 ja 2022 Helsingissä

Tavoite: Organisaation arvojen kirkastamisen ja sanoittamisen jälkeen syventää ja tehdä näkyväksi arvojen mukainen toiminta niin yhteisö- kuin yksilötasolla. Arvoihin perustuvan Luovuuspajan tavoitteena oli vahvistaa luottamusta ja rakentaa vahvaa yhteyttä henkilöstön välille ja tehtiin konkreettisesti näkyväksi työyhteisön yhdessä tehty, vastuullinen visuaalinen jälki, josta jokainen voi löytää omansa tavalla tai toisella.

Mitä tapahtui: Ennen varsinaista Luovuuspajaa organisaation johdossa määriteltiin arvoille. Samanaikaisesti jokainen tiimi sai vielä täydentää arvojen kuvauksia ja työstää niihin liittyviä merkityksiä. Tämän tarkoituksena oli saada arvot omakohtaistumaan ja suunnattua huomio niihin asioihin, joissa jo tiiminä toimitaan arvojen mukaisesti. Työpaja aloitettiin keskustelemalla arvokuvauksista ja kirkastamalla niiden ytimiä. Tämän jälkeen ne konkretisoitiin samanaikaisesti yhteiselle pohjalle, kanvaasille, arvojen mukaisten värien ja viivojen avulla. Luovuuspajassa syntyneestä materiaalista kokosin arvotaulut toimiston taukotiloihin, joissa ne ovat läsnä henkilöstön kokoontuessa ja tavatessa myös epävirallisesti.

KUVA: Tero Annanelli

TAIDE TYÖVÄLINEENÄ TULEVAISUUDEN PALVELUJEN SUUNNITTELUSSA

Auri Antinranta,
futuristi, mediataiteilija, New Narratives taideyhtiön perustaja

Miten ihmiset tulevaisuudessa syövät, juovat, elävät ja juhlivat? Mitä tarkoittaa luksus? Miten liikumme paikasta toiseen? Nämä ja monet muut kysymykset ovat olleet työpöydälläni ennakoinnin ammattilaisena ja tulevaisuuden kuluttajapalveluiden suunnittelijana.

Tulevaisuus on välillä vaikeasti hahmotettavissa, maailma muuttuu nopeasti ja ennalta arvaamattomasti. Taide työvälineenä auttaa konkretisoimaan abstraktia tulevaisuuden maailmaa.

Olen työskennellyt useissa teknologiayrityksissä Suomessa ja kansainvälisesti erilaisissa muotoilun tehtävissä vuodesta 1996 lähtien. Taustaltani olen mediataiteilija, palvelumuotoilija ja minulla on myös liiketalouden tutkinto. Päätyöni rinnalla olen toiminut taiteilijana musiikin, ääni- ja performanssitaiteen parissa. Viimeiset kymmenen vuotta olen yhdistänyt taiteilijuutta ja tulevaisuusajattelua työssäni.

Installaatio BreathBliss Bar - Happibaari by Teurastamo Allianssi koostui useista osista: kalenterin muotoon taitetusta aikamatkasta vuosille 2023-2050, drinkkilibroista, jotka sisältävät entä jos-kysymyksiä ja happiannoksia, kultaisista happimaskista, videosta, kasveja pursuavista pöydistä, tuoleista ja seinästä sekä biodatalla tuotetusta äänestä.

Olen ollut mukana toteuttamassa erilaisia taidetta ja tulevaisuutta yhdistäviä teoksia ja töitä. Esimerkiksi tiedeperformanssi The Other Encounter (Futurice), Human Robot. Moving Robot I & II ja Kentaurei2050 yhteisteokset koreografi ja tanssitaiteilija Iina Taijonlahden kanssa. Olen myös tehnyt tulevaisuustiedon ja raporttien kokemuksellistamista erilaisten tiimien kanssa mm. Future of Retail 2030 -vision (Futurice) ja Eduskunnan Tulevaisuusvaliokunnan työpajaan suunnitellun kuunnelman Aikamatka vuoteen 2030 (Futures Finland).

Taiteellisen työn sanoittaminen

Edesmennyt tulevaisuusajattelun pioneeri Mika Mannermaa on esittänyt, että “hyvistä tulevaisuusskenaarioista pitäisi maalata taulu tai tehdä elokuva”. Mannermaa esitti, että taide ja rationaalinen ajattelu eivät ole ristiriidassa, vaan rationaalista ajattelua tarvitaan kun arvioidaan tulevaisuuskuvien uskottavuutta.

Oman kokemukseni mukaan taidelähtöiset menetelmät tuovat lisäarvoa suunnittelutyöhön ja auttavat konkretisoimaan abstraktia tulevaisuutta. Haasteita voi tuottaa yhteisen kielen löytäminen taiteen ja liiketalouden kontekstissa. Taiteellisen työn tulee tuottaa tilaajalleen arvoa: suorasti tai epäsuorasti. Työ tulee sanoittaa liiketalouden kielelle ja toimintaympäristöä tulee osata lukea. Työn vaikutusta voi sanoittaa antamalla suorille ja epäsuorille vaikutuksille mitattava arvo.

Kaupunkialueen yhteistä tulevaisuutta visioimassa

Tukkutorin visiotyö -projektissa Helsingin Kaupunkitilat Oy ja Helsingin kaupunki valmistelevat yhteistyönä visiota ja suunnitteluperiaatteita,

Taidelähtöiset menetelmät tuovat lisäarvoa suunnittelutyöhön ja auttavat konkretisoimaan abstraktia tulevaisuutta.

joissa hahmotellaan kokonaisvaltaisesti Kalasataman kupeessa sijaitsevan historiallisen Teurastamon ja Tukktorin alueen kehittämismahdollisuuksia. Yhtenä tärkeänä osana avointa ja osallistavaa visiotyötä järjestettiin marraskuussa 2023 Tulevaisuuspäivät, jossa taiteellista asiantuntijuutta hyödynnettiin spekulatiivisten tulevaisuuskuvien luomiseen.

Taidekokemuksen avulla tulevaisuuskuva nousee eloon

Visiotyön käytännön toteutuksesta vastasi Motiva Services Oy, jonka yhteiskehittämisen asiantuntija Netta Korhonen näki potentiaalnin valjastaa spekulatiivinen tulevaisuusajattelu alueen kehittämisen tueksi. Tukktorin ja Teurastamon alueelle haluttiin esille erilaisia tulevaisuutta konkretisoivia tulevaisuuskuvia, joista vastaamaan pyydettiin kolme taiteilijaa. Itseni lisäksi mukana olivat spekulatiiviseen muotoiluun ja tulevaisuusmuotoiluun erikoistunut Emilia Kiialainen ja kestävään suunnitteluun erikoistunut muotoilija ja vaatesuunnittelija Iiris Herttua.

Yhdessä osallistuimme kaikki yhteiseen työpajaan Tukktorin ja Teurastamon alueen asukkaiden ja toimijoiden kanssa. Työpajamateriaalin pohjalta loimme Tulevaisuuspäivät-nimellä kulkeviin avoimiin tilaisuuksiin teokset, jotka installaatiotaiteen keinoin veivät vierailijat vuoteen 2050.

Loin tapahtumaan spekulatiivisen installaation nimeltä BreathBliss Bar - Happibaari by Teurastamo Allianssi. Pohdin työssäni, miten Tukktorin ja Teurastamon alueen yhteinen ekosysteemi voisi kehittyä eteenpäin tulevina vuosina, miten alueelle tarinassa perustettava allianssi suhtautuisi ilmastonmuutokseen ja minkälaisen roolin he voisivat ottaa. Teoksessani vuonna 2050 allianssi on avaamassa uutta biofilisesti suunniteltua ja uusintavan talouden mallilla toimivaa happibaaria, joka on samalla turvapaikka ihmiselle sekä luonnolle. Samalla teos kommentoi alueen historiaa huoltovarmuuden turvaajana.

Tulevaisuuspäivillä oli esillä myös Kiialaisen luoma yhteisöllisen ja inklusiivisen ruokakesittymän konsepti, joka haastoi pohtimaan sosiaalisesti kestävästä yhteiskunnan muodostumisesta monikulttuuristuvan, kasvavan ja tiivistyvän kaupunkiasumisen keskellä. Sekä Herttuan konsepti, jossa kahden erilaisen tilakokemuksen kautta pohdittiin todellisuudelta pakenevista ja sen kohtaamista, hyvinvointia ja resilienssiä, ja miten erilaiset tavat suunnitella kaupunkia voivat vaikuttaa näihin.

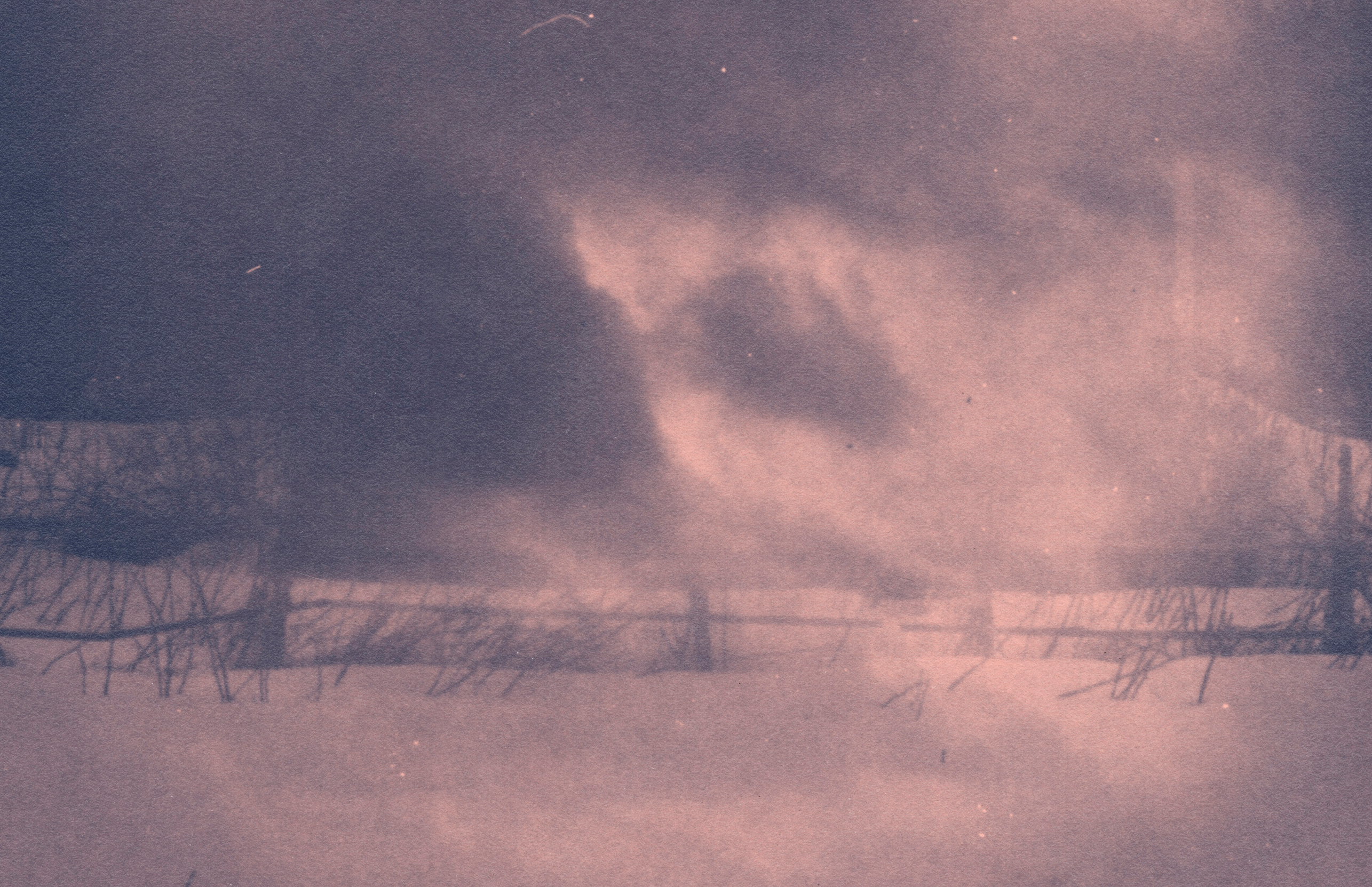
Yleisö tutustui teoksiin ja osallistui teosten kautta käytävään keskusteluun. Yhdessä pohdittiin minkälaista tulevaisuutta halutaan tai mahdollisesti ei haluta. Osallistavan osuuden jälkeen työpöydälle otettiin

selkeimmin esiin nousseet löydökset ja kehitysajatukset jatkopohdintaan. Tulevaisuuspäivillä kerätyn palautteen avulla Helsingin Kaupunkitilat ja Motiva Services oy tulevat kehittämään eteenpäin alueen visiota.

Taide demokratisoi tulevaisuusvaltaa

Tulevaisuustyössä meidän jokaisen äänellä on merkitystä, usein monet eivät kuitenkaan tunnista itseään tulevaisuuden tekijänä. Tulevaisuusvalta – se millaisia tuotteita ja palveluja suunnittemme ja rakennamme ja kuka tulevaisuuteen liittyvistä asioista päättää - jakautuu epätasa-arvoisesti. Tärkeää olisi tunnistaa, että meistä jokainen voi olla mukana antamassa äänensä ja osallistua sekä osallistua.

Taide auttaa konkretisoimaan, kokemuksellistamaan ja tekemään abstraktista koettavaa: voimme haistaa, maistaa, nähdä, kuulla, tuntea, ihmetellä. Kun tulevaisuudesta tulee osa omaa kokemusta saa motivaation kysyä; onko tämä sitä mitä haluan? Haluanko muuttaa jotain? Miten voin osallistua tähän? Mannermaa teki tunnetuksi termin häiriögeneraattori, että jokainen tulevaisuudentutkija paikalle tullessaan hieman ravistelisi yleisöään. Mikä ihana sana: Häiriögeneraattori! Eikö se kuulostakin ihan taitelijan tehtävältä?

JAZZIA JOHTAMISEEN

Patrick Furu

KTT, kauppatieteiden tohtori, johtaja Aalto EE

Jari Perkiömäki

MuT musiikin tohtori, jazzmuusikko

Työyhteisöt ovat kompleksisia ja jatkuvasti muuttuvia kokonaisuuksia, joista löytyy aina uutta opittavaa. Niiden ymmärtäminen ja auttaminen vaatii paitsi paljon osaamista, myös luovuutta. Työ organisaatioiden johdon ja esihenkilöiden kanssa on mitä suurimmassa määrin luovaa ja antoisaa yhteistyötä. Auttamalla organisaatioita esimerkiksi esihenkilöitä valmentamalla saadaan koko työyhteisön osaminen paremmin käyttöön. Usein syntyy myös odottamattomia tuloksia, kun organisaatiot lähtevät ennakkoluulottomasti viemään näitä ideoita eteenpäin. On kiehtovaa nähdä, miten suuria vaikutuksia tällä on koko organisaation toimintaan.

Samoin opettaessa yhteissoittoa edistyneille jazzin opiskelijoille, joilla musiikin teoria ja instrumentin hallinta ovat jo hallussa, huomio kiinnittyy yhä enemmän kommunikaatioon ja yhteiseen luomisprosessiin. Lopulta syntyvän musiikin laatu riippuu ratkaisevasti näistä taidoista. Jazz

Mitä kompleksisemmaksi maailma muuttuu, sitä tärkeämpää on jäsentää sitä taiteiden keinoin.

musikolle mahdollisuus dialogiin ja näiden asioiden jakamiseen muiden alojen osaajien kanssa on palkitsevaa ja kehittävä.

Ihmiselle on evoluution myötä kehittynyt mahtava mielikuvitus ja kyky luovuuteen. Kun leikki lapselle, taide eri muodoissaan on olennainen osa ihmisenä olemista. Taide on tärkeää pelkästään olemalla olemassa, ilman sitä maailma olisi henkisesti paljon köyhempi.

Kulttuurin, yhteisten arvojen ja yhteisöllisyyden muodostumisessa taiteella on keskeinen rooli. Mitä kompleksisemmaksi maailma muuttuu, sitä tärkeämpää on jäsentää sitä taiteiden keinoin. Kompleksisuutta ja

Patrick Furu ja Jari Perkiömäki:
JAZZIA JOHTAMISEEN
ke 20.9. klo 10-16, Kalevan Navetta, Seinäjoki

Patrick Furu ja Jari Perkiömäki pitivät Jazzia johtamiseen -luentopäivän Seinäjoella syksyllä 2023.

nopeaa muutosta on usein vaikea kuvata sanoin. Vanha toteamus “yksi kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa” pätee myös muihin taidemuotoihin. Taiteen avulla pystytään sanoittamaan ja kuvaamaan asioita, joita sanat eivät tavoita. Visiosta tai tavoitteesta voidaan tehdä maalaus, hyvinvoivaa työyhteisöä voi kuvata tanssin avulla, muutoksen voi käsi-kirjoittaa dramaattiseksi näytelmäksi, jazzyhtye voi soittaa eri versioita uudesta strategiasta. Taide ei korvaa sanallisia kuvauksia, mutta voi tehdä ne eläviksi ja paremmin keskusteltaviksi. Ihmissä on sekä rationaalinen että emotionaalinen puolensa ja taide kykenee tuomaan nämä samaan keskusteluun.

Organisaatiota kehittävä taiteilija tarvitsee muutakin osaamista

Organisaation kehittämisessä lähdetään koetusta tarpeesta: mitä halutaan saada aikaan? Mitä tahansa uudistusta, muutosta tai ongelmaa voi katsastella lukemattomista erilaisista näkökulmista. Taiteilija on omistautunut näkemään, kuulemaan ja havainnoimaan maailmaa terävästi, eri esteettisistä ja sosiaalisistakin vinkkeleistä. Näin hänellä on edellytyksiä tuoda työyhteisöön totutusta poikkeavaa ja ajatuksia avaavaa näkökulmaa järjestelmällisesti, erilaisten menetelmien avulla. Ihanteellisesti näiden näkökulmien törmäyttäminen organisaation arjen kanssa tuottaa hedelmällistä vuoropuhelua taiteilijoiden ja organisaation edustajien välillä generoiden uusia ideoita ja ratkaisuja sen hetkiseen haasteeseen. Tämä vaatii kaikilta osapuolilta avoimuutta ja ymmärrystä. Mitä enemmän

Taiteen avulla pystytään sanoittamaan ja kuvaamaan asioita, joita sanat eivät tavoita.

taiteilijat ymmärtävät organisaation toimintaa, kieltä ja sen tapaa olla, sen paremmat edellytykset heillä on auttaa ja soveltaa menetelmiään organisaation kehittämisessä. Avainasemassa on hedelmällisen dialogin rakentaminen, mikä vaatii ymmärryksen lisäksi avointa asennetta ja turvallista ilmapiiriä, jossa epäonnistuminen on sallittua. Erinomaiset organisaatioiden kehittäjät ovat harjaantuneita rakentamaan näitä onnistumisen peruspilareita.

Taidelähtöiset menetelmät ovat itsessään luovia

Kirjallisuudessa puhutaan “taidelähtöisistä menetelmistä”, jotka viittaavat eri taiteen lajeihin perustuviin työskentelytapoihin ja niiden soveltamiseen

organisaatioiden kehittämisessä. Nämä menetelmät hyödyntävät taiteissa käytettyjä prosesseja, ajattelumalleja ja toimintatapoja eri tavoin, ja niiden kehittämisessä ja soveltamisessa organisaatioiden kontekstiin on täytynyt käyttää kekseliäisyyttä.

Taidelähtöisiä menetelmiä voidaan käyttää erilaisiin tarkoituksiin. Improvisaatio on oivallinen tapa harjoitella vuorovaikutustilanteita, joko itse näyttämällä tai vaikkapa jazzyhtyeen jäsenten kommunikaatiosta oppien. Näissä tapauksissa menetelmien tarkoituksena on siirtää taiteilijoiden taitoja ja toimintatapoja muille. Toinen tapa on projektio, jossa pyritään tuomaan esiin tunteita ja ideoita symbolisessa muodossa, esimerkiksi organisaation arvojen työstäminen veistokseksi tai maalaukseksi. Kolmas muoto on itse taiteen tekeminen ja sen aikaansaama syvällisempi kokemus läsnäolosta. Taidetyöpajaan osallistuminen voi synnyttää pirstaloituneessa organisatorisessa arjessa merkityksellisyyden ja tarkoituksellisuuden kokemuksia.

Tämän päivän organisaatioissa muutos on jatkuvaa. Se vaatii asioiden näkemistä useista näkökulmista, mikä on taiteille ominaista. Mikään yksi menetelmä tai näkökulma ei anna kaikkia vastauksia, mutta antamalla mahdollisuuden näkeä ja kokea muutosta ja kompleksisuutta eri kanteilta organisaatiolla on paljon paremmat mahdollisuudet kohdata tulevaisuus.

Case: Wärtsilä

Asiakas: Wärtsilä konsernin johtoryhmä

Koska ja missä: Wärtsilä konsernin johtoryhmälle toteutettiin ”Jazz Leadership Workshop” vuonna 2017. Työpaja järjestettiin yhteistyössä Taideyliopiston kanssa. Mukana oli jazz-opiskelijoiden yhtye.

Tavoite: Työpajan tavoitteen oli oppia johtamisesta modernissa maailmassa. Jazzbändi sopii hyvin alleviivaamaan johtamisen keskeisiä periaatteita ja havainnollistamaan niitä jazzin avulla.

Mitä tapahtui: Globaalin, monikulttuurisen yrityksen johtoryhmä vakuuttui, että jazzin periaatteiden, kuten yhteinen strategia, luottamus, kommunikaatio ja ideoiden kuuntelu ja hyödyntäminen, sekä kollegoiden tukeminen ovat keskiössä, jotta tiimit saadaan toimimaan entistä paremmin.

ORGANISAATIOIDEN VALMENTAMINEN VALOKUVAA HYÖDYNTÄEN

Nanna Hänninen

valokuvataiteilija, fasilitaattori, yritysvalmentaja, luova yrittäjä

Kuvat ympäröivät meitä koko ajan. Muistamme ja kuvit-
telemme menneet ja myös tulevat tapahtumat kuvina.
Ehkäpä myös juuri sen takia haluamme ympärillemme
kuvia ja myös taidetta. Ne auttavat meitä saamaan koske-
tuksen tunteisiimme ja itseemme. On perusteltua siis
kysyä, miksi emme käyttäisi kuvia myös työelämän
uudistamisessa.

Olen yksi Suomen kansainvälisesti tunnetuista valokuvataiteilijoista. Ural-
lani tietyn pisteen saavutettuani heräsin ajatukseen, että ammattitaide-
kenttä, taide ja taiteilijuus olivat melko etäisiä asioita taidetta tuntematto-
malle. Myös uudet, luovat tavat käyttää taidetta esimerkiksi yritys-elämässä
ovat nykyään tekemisen keskiössä.

Kehitin Neemo -menetelmän alunperin tulevaisuuden työelämän
tarpeisiin, jossa luovuus ja taide ovat vuorovaikutuksen yrityskehittä-
misen ytimessä. Neemo on valmennus- ja fasilitointimenetelmä, joka

perustuu käsitteelliseen valokuvataiteeseen, valokuvaamiseen, tarinan-
kerrontaan sekä ihmisten väliseen dialogiin. Luovan ja taidetta hyö-
dyntävän menetelmän avulla voin tuoda taiteen luontevasti työelämän
keskiöön.

Taide tuo moniäänisyyttä työelämään

Taiteellisia menetelmiä hyödyntävät työpajat ovat usein täynnä syviä tun-
teita sekä naurua ja sitoutumista. Niissä myös hiljennytään ja keskitytään
yhdessä, mikä on tämän päivän hektisessä ja jatkuvien keskeytysten arjessa
erittäin tärkeää. Taiteelliset menetelmät luovat avoimen, tasa-arvoisen ja
neutraalin tilan luottamuksen rakentamiseen ihmisten välille. Myös muutos
saadaan vietyä tehokkaammin maaliin sitouttamalla ihmiset siihen kaikissa
sen vaiheissa.

Työpajoissa tulee myös näkyväksi se, että kaikki todellakin ajattelevat
luovasti ja taiteelliset menetelmät tukevat myös strategista kehittämistä.
Neemo™ Method -työpajoissa on käsitelty mm. fuusiota, johtamista, ti-
imityötä, strategiaa, tulevaisuuden visioita ja yrityskulttuuria. Taiteen avulla
haastamme työpajojen osallistujat ajattelemaan yhteiskuntaa, organisaatiota
tai tiimiä koskevia kysymyksiä.

Neemon kulmakiviä ovat vastakohtaisten maailmojen: taiteen ja liiketoi-
minnan yhtymäkohtien etsiminen sekä ristiinpölyttäminen, jotka auttavat
työpajaan osallistuvia tekemään uusia oivalluksia. Työpajoissa fasilitoidessani
olen todennut usein, kuinka taiteen ja valokuvien avulla työskentely edistää
motivaatiota, oppimista ja vuorovaikutusta sekä parantaa luottamusta ryh-
män jäsenten välillä.

Itse kuvien tulkitseminen on tasa-arvoinen prosessi. Kaikkien tulkinnat
ovat yhtä hyviä ja tämä oivallus parantaa tiimien yhteistyökykyä. Valokuvat
ja taide luovat yllätyksellisyyttä sekä elintärkeitä ahaa-elämyksiä, ja niiden

avulla oivallamme jotain oleellista itsestämme ja toisistamme sekä teke-
mästämme työstä.

Taiteellisen kehittämismenetelmien merkitys korostuu muuttuvassa maailma

Taide on todellisuuden havainnointia ja toimii erinomaisena ajatusten ja tunteiden välittäjänä. Taiteen avulla voi keskustella niin yksilöä kuin koko yhteiskuntaa askarruttavista laajoista aiheista, kuten esimerkiksi ihmisyyden tai ilmastonmuutos. Kun taide tuodaan organisaatioon, sillä on erityinen voima auttaa ihmisiä pääsemään hyvin nopeasti kosketuksiin omien ajatustensa kanssa.

Valokuvaaminen auttaa ihmistä myös ymmärtämään paremmin omaa itseään ja toisia ihmisiä. Taide saa meidät keskustelemaan avoimemmin ja näkemään työhön liittyviä asioita aivan uudella tavalla. Valokuva tekee näkymättömän näkyväksi ja se antaa mahdollisuuden nähdä ja käsitellä työn tekemisen kannalta oleellisia asioita, joita ovat mm. oman työn omistajuus, kommunikaatio, luottamus, yhteistyö sekä yhteinen ymmärrys ja motivaatio tehdä työtä. Erilaisten alojen, ammattikuntien ja ajatusten kohtaaminen ja sekoittuminen on tulevaisuuden työelämän, innovaatioiden ja kilpailukyvyn kannalta ensiarvoisen tärkeää.

Yhteiskuntaa sekä työelämää leimaa monenlainen epävakaus ja yhä nopeammat muutokset, ja monimuotoinen ja alati muuttuva maailma tarvitsee uusia edelläkävijöitä ja uusia innovaatioita. Työelämässä tarvitaankin uusia toimintamalleja ja keinoja, joilla selvitä nykypäivän haasteista. Taiteen hyödyntämisen taustalla onkin halu luoda kestävää kasvua tuomalla taiteellinen ajattelu ja taiteen avulla syntyvä oppiminen ja innovointi kiinteäksi osaksi työelämää.

The necessity of growing up II, Nanna Hänninen 2017

Asiakas-case: Kuopion taidemuseo

Koska ja missä:

Strategiaprosessi alkoi Kuopiossa vuonna 2021 ja on edelleen käynnissä. Prosessiin on tähän mennessä sisältynyt viisi työpajaa, joista yksi oli henkilöstön itsenäisesti junamatkan aikana fasilitaattorin ohjeiden mukaan toteuttama, useita kahdenkeskisiä suunnittelu- ja konsultointipalavereita sekä neljä FollowUp-keskustelua. Tilaaja on myös toteuttanut itsenäisesti useita henkilöstölle suunnattuja keskustelu sekä suunnitteluhetkiä fasilitaattorin ohjeita mukaillen.

Tavoite: Prosessin tavoitteena on ollut rakentaa ja laittaa käytäntöön Kuopion taidemuseolle arvot, visio, missio sekä kasvutavoitestrategia kasvopolkuineen.

Lopputulos: Strategian kehittämisessä käytettiin kuvallista ajattelua ja visualisointia hyödyntävää valokuvamenetelmää Neemo™ Methodia, joka tukee yhteistä ajattelua ja co-creation-tekemistä. Strategiaan pyrittiin kirjaamaan arvojen, vision ja mission lisäksi, tavoitteet ja tulevaisuuden askeleiden konkreettinen tiekartta. Henkilöstön itsenäisesti toteutetussa junatyöpajassa implementoitiin strategiaa ja pohdittiin mm. strategian toteuttamista ja vastuunjakoa tiimin näkökulmasta.

Future at Stake (one of the oldest living organisms on earth), Nanna Hänninen 2017

ELÄMYSKOHTEITA DRAAMAN JA PROOSAN KEINOIN

Anne Lukkarila,

kirjoittajaohjaaja, kirjailija, konseptoiija AK Kustannus

Ennen siirtymistäni luovan työn pariin kirjoittaja-ohjaajaksi ja kirjailijaksi työskentelin kehittäjänä matkailualalla. Asiakkaitani olivat matkailukohteet ja -yritykset ympäri Suomen. Kehittämisen alla meillä oli useimmiten innovaatiot, konseptointi, kehittämisstrategiat sekä laatu- ja ympäristötyö.

Yritysten ja työyhteisöjen kanssa työskentelystä löytyy yllättävän paljon liittymäpintaa luovuuteen: työyhteisöistä löytyy värikkäitä hahmoja ja draamaa, jatkuvan innovoinnin tarve on suuri ja ilmaan heitetyistä ideoista täytyy osata jalostaa toimivia konsepteja. Sisällön-tuotannossa, markkinoinnissa ja myynnissä tarvitaan luovaa kirjoittamista eri muodoissaan.

Näiden osaamisten yhdistäminen on parasta mitä tiedän. Teen molempia mielelläni erikseen, mutta mahdollisuus yhdistää näitä kahta eri osaamista tuottaa minulle sen suurimman motivaation.

**Yritys ei innovoi.
Ihmiset innovoivat.**

Taide voi olla myös bisnestä ja paras bisnes on aina myös taidetta!

Taide tuo aivan omanlaisen fiiliksen ja tekemisen meiningin usein melko rypyytsäiseen liiketoiminnan, tuotteiden ja palvelujen kehitystyöhön. Toki yritysten työpajojen fasilitoinnissa on jo pitkään käytetty kaikenlaisia post-it -lappuleikkejä, mutta askel kohti taiteen menetelmien kokeilua ja käyttöönottoa on isompi harppaus kohti uutta.

Taiteilija tuo innovaatiotyöhön sen kaipaamaa rajattomuutta, out-of-the-box -ajattelua ja vaihtelua. Vaihtelun ja uutuuden merkitystä yritysten ja työyhteisöjen ideointi- ja innovointityössä ei voi väheksyä millään muotoa. Yritys ei innovoi. Ihmiset innovoivat.

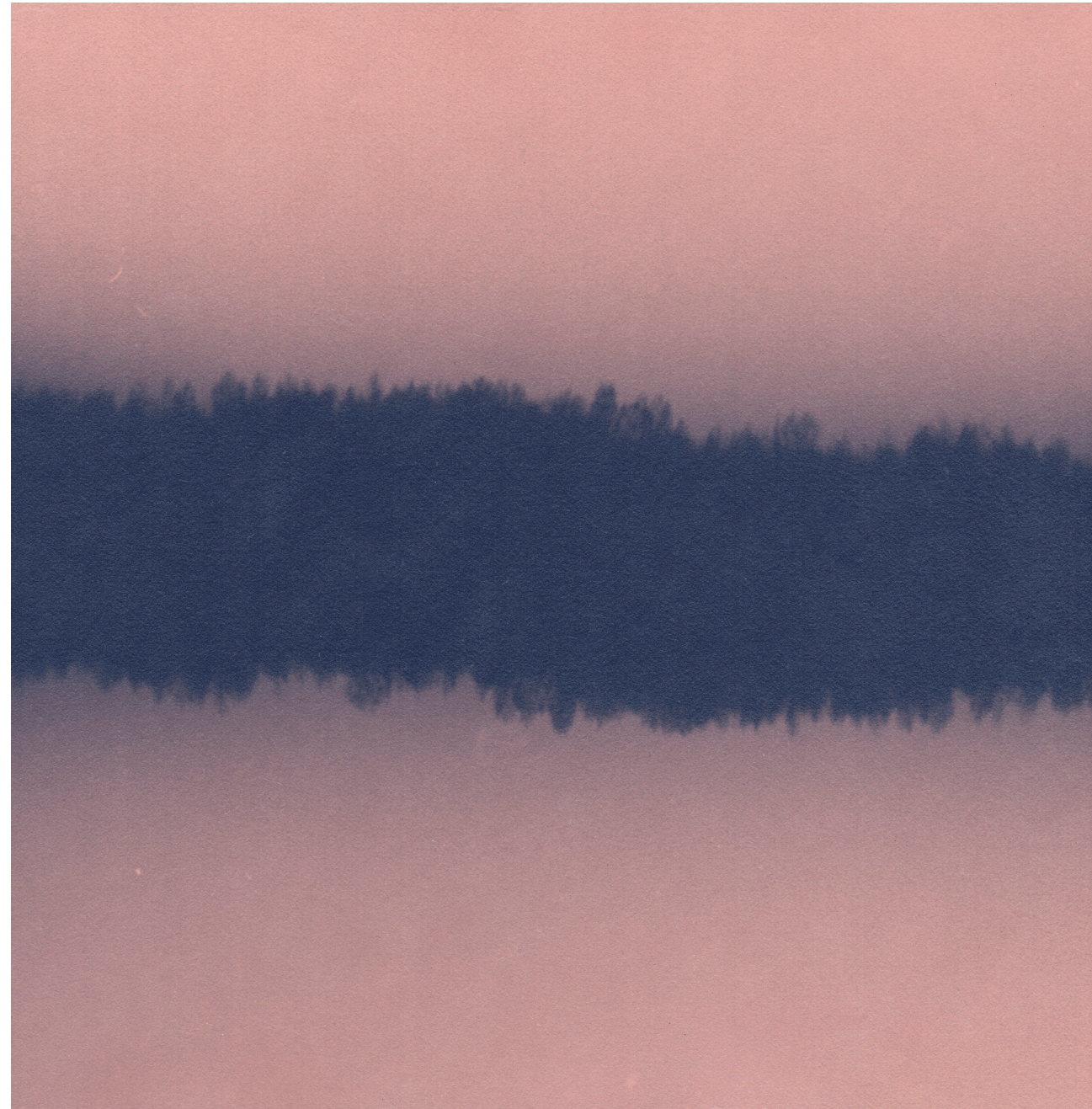
Työyhteisöjen parissa tarvitaan draaman tajua ja ohjaajan kykyjä, erilaisten henkilöhahmojen vahvuuksien tunnistamista ja kykyä sanoittaa haluamansa asia. Inspiroiva ote kuten näyttelijällä näyttämöllä kuunaan ei myöskään ole pahitteeksi. Työpajapäivät ovat hyvin intensiivisiä ja väsyttä-

// Opetuksen kehittäjät – pallo tulee, ottakaa koppi!

viäkin kun uutta luodaan. Draaman kaaren hahmottaminen koulutusvään on myös taito, jota kannattaa hyödyntää jo ennakkosuunnittelussa. Jotta tulokset eivät valu päivän päätteeksi osallistujien mukana nahkakansista kartanolle, on päivän annin sanoittaminen asiakkaalle erittäin tärkeää. Silloin ollaan konseptoinnin ja luovan kirjoittamisen taitojen äärellä.

Olen huomannut taiteen menetelmien tuloksellisuuden omassa työssäni. Toivon, että kaupallisella alalla taidetta käytettäisiin jo opetuksessa: miten liiketoiminnassa, innovoinnissa, tuote- ja palvelukehityksessä sekä myynnissä ja markkinoinnissa opittaisiin käyttämään enemmän taidetta apuna?

Opetuksen kehittäjät – pallo tulee, ottakaa koppi!

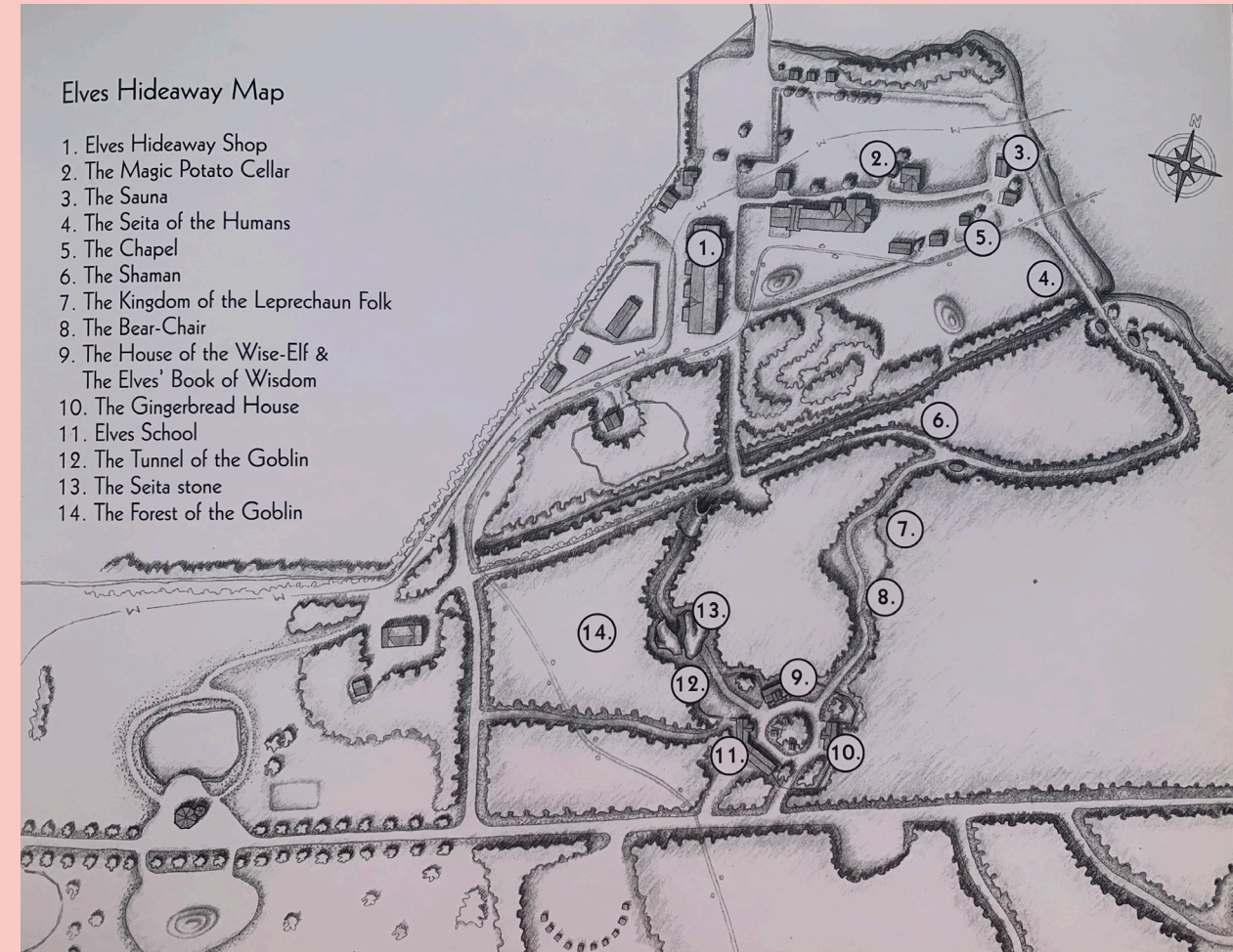
Case: Lapin Tonttula

Asiakas: Hullu Poro Oy

Tavoite: Hullu Poro yrittäjä-omistaja Päivikki Palosaari halusi kehittää Leville pohjoisen perinteisiin pohjautuvan käyntikohteen. Elämyspuisto tarvitsi kuitenkin vielä kättä pidempää asiakkaille: miten elämyspuistossa liikutaan? Mitä eri kohteet tarkoittavat, millainen tarina niiden takana on? Millainen seikkailu kävijää odottaa? Mitä hahmoja kohteessa asuu?

Koska ja missä: Ydintarina syntyi 2015-2016 ja yritys pääsi aloittamaan toteutustyön sen jälkeen.

Mitä tapahtui? Elämiskohteen ydintarinan luomisessa hyödynnettiin dramaturgeja. Konseptin syntyvaiheessa mukana oli mm. tarinallistaja Anne Kalliomäki Tarinakone Oy:stä. Dramaturgian professori Allan Owens ja filosofian tohtori Anne Pässilä ohjasivat Lapin Tonttulan ydintarinan valmiiksi konseptiksi. Tämä ydintarina innoitti Keltanuttuinen Tonttu -kirjojen kirjoittamiseen (kirjailija Anne Lukkarila, kuvitus Tiina Puljujärvi). Hullu Poro Oy toimii kirjan kustantajana. Kirjoja myydään verkkokirjakaupoissa, mutta suurin osa myynnistä tapahtuu Tonttulan elämyspuistossa. Satukirjoista on tehty käännöksiä useille kielille.

Tonttulan kartta opastaa vierailijoita.

TEATTERITAIDE OSANA MUUTOSVOIMAA

Niina Nurminen,
näyttelijä, työyhteisövalmentaja, yrittäjä

Tiede, taide ja talous yhdistävät voimansa, kun maailma on murroksessa. Pidän haasteista, ja haluan ajatella isosti. Mitä voisimme saada yhteiskunnassa aikaan, jos yhdistäisimme rohkeammin eri alojen yhteistyötä ja näkisimme taiteilijat aktiivisena osana muutosvoimaa? Yritysten menestys ja ihmisten työkyky ovat välttämättömiä hyvinvointivaltiomme säilyttämisessä. Vihreän siirtymän myötä yrityksillä voi olla myös ratkaiseva merkitys ilmastonmuutoksen torjunnassa. Julkisilla työpaikoilla esim. sosiaali- ja terveystieteillä työsarkaa riittää vielä pitkäksi aikaa, monista päivän polttavista teemoista puhumattakaan. Eivätkä haasteet lopu tähän. Tutkitusti 80 % työelämän muutoshankkeista epäonnistuu. Tarvitaan radikaalia luovuutta ja keinoja uudistaa itse uudistaminen. Haluaisin nähdä taiteen organisaationa osana ihmisten arkipäivää ja taiteilijat tasavertaisina yhteiskunnan kehittäjinä, unohtamatta taiteen itseisarvoa.

Kiinnostukseni työyhteisöihin syntyi jo nuorena kesätyöntekijänä 80-luvun taitteessa. Viisi kesää Nesteen informaatiopalvelussa olivat työelämän laboratorio, jossa toimitin nykyajan Googlen virkaa: etsin, kopioin ja vein tilatut artikkelit reikäkuorissa ihmisten työpisteille johtajista autonkuljettajiin. Maisemakonttorin sermien välistä, suljettujen ovien takaa, tornita-

lon hisseissä, käytävillä ja kahvipöydissä kuuli ja näki kaikenlaista. Tulevalle näyttelijälle tämä kaikki jäi tunnemuistiin. Kyky toimia erilaisissa ympäristöissä ja eri taustoista tulevien ihmisten kanssa vaikuttivat myös myöhemmään urakehitykseen ”hybriditaiteilijana”.

Nykyisenä teatteritaustaisena työyhteisövalmentajana minulla on usein tapana tutustua asiakkaan arkeen omakohtaisen kokemuksen kautta, ”metodinäyttelijän” tapaan. Kokemuksellisuus on myös osa 2010 perustamani yrityksen, ArtSense Oy:n, valmennuksellista lähestymistapaa, jossa työelämän teemoihin yhdistyvät taiteilijoiden osaaminen, kokemukselliset menetelmät ja coaching.

Vuorovaikutustaitojen ja inhimillisyyden merkitys ja laatu ovat korostuneet entisestään aloilla, joissa ihmiset vielä kohtaavat toisiaan. Esiintyvät taiteilijat ovat kohtaamisen, tunteen ja kehotiedon ammattilaisia, joilla on luontaista kiinnostusta ja herkkyyttä erilaisille ilmiöille, persoonille ja sosiaalisille suhteille. Teen työtä inhimillisen työelämän ja yhteiskunnan puolesta.

Näyttelijät osaavat ammattinsa puolesta reflektoida, tallentaa, toisintaa ja soveltaa kokemaansa. Läsnäolo, kuuntelu ja keskittyminen ovat taitoja, joita tietoisesti harjoitellaan, samoin kuin luovaa ajattelua, tunteiden säätelyä, intuitiivista ja nopeaa päätöksentekoa. Tiimityö on tiivistä ja vastuu kannetaan yhdessä. Ilmapiiiri aistitaan solutasolla, erilaisten hermostojen kommunikoidessa keskenään. Ilman luottamusta itsen ja toiseen on vaikea onnistua yhdessä. Tarvitaan kykyä tuntee itsensä, sietää muutosta, epävarmuutta ja omaa haavoittuvuutta, suvaita erilaisuutta ja luoda yhteys toisiin. Työelämän teemat kuten esim. esihenkilötyö ja johtaminen, työntekijä- ja asiakaskokemus, tiimityö ja haastavat keskustelut ilmenevät kohtaamistilanteissa, joissa edellytetään psykososiaalista turvallisuutta ja vuorovaikutustaitoja.

Uskon taiteen ja taiteilijoiden vipuvoimaan. Pitkissä asiakassuhteissa olen nähnyt, miten luova prosessi muuttaa ihmistä, ja miten ihmiset alkavat muuttaa työyhteisön kulttuuria sisältäpäin.

IHMISKEKKEINEN

Ihmisten sote-niminen Forum-teatteritilina, jossa seurataan ikäihmisen palvelupolkua sote-viidakossa.

TIIMITYÖ

Case: Mehiläinen

Asiakas: Mehiläinen Oy, yksityinen sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottaja

Koska ja missä: Artsense Oy toteutti Suomen Paras Asiakaskokemus-ohjelman vuosina 2014-2015

Tavoite: Ohjelman teemana oli mm. asiakkaan kohtaaminen ja tunnekokemus. Kaksivuotinen ohjelma kattoi laajasti koko henkilökunnan (4500 henkeä), ja siinä hyödynnettiin erilaisia esittävän taiteen menetelmiä kuten Forum-teatteria, tarinan kerrontaa, simulaatioita ja improvisaatiota sekä visuaalista tarinallistamista. Kehitimme myös Sairaalarja-formaatin, jossa tutkittiin kohtaamisen ydintä lähikuvassa.

Lopputulos: Yritysyhteistyön malli oli ainutlaatuinen. Toimin 3-4 päivää viikosta asiakaskokemusjohtajan työparina ja suunnittelimme prosessin siten, että sain vapaat kädet toteuttaa valmennuspäivät taiteilijoista ja lähettiläistä koostuvan tiimin kanssa. Valmennettavana oli 70 asiakaslähettilään verkosto, jotka osallistuivat ryhmissä kukin 6-8 päivän ohjelmaan. Valmennukset osoittautuvat erittäin tuloksekkaiksi. Mehiläisessä asiakkaiden suositteluhalukkuutta mittaava NPS-indeksi nousi kansainvälisestikin poikkeukselliselle tasolle (88). Sama nousu näkyi myös yhtiön työyhteisökokemuksessa. ArtSense auttoi Mehiläistä uudistumaan asiakkaiden ja henkilökunnan arvostamalla, liiketoiminnallista kilpailuetua tuovalla tavalla.

KUVA: Raquel Benmergui

Kuva Ihmisten sote -nimisestä Forum-teatteritarinasta.

VUOROVAIKUTUSTA AFRIKKALAISESTA RYTMISTÄ

Aakusti Oksanen

muusikko, ratkaisukeskeinen coach, yritysvalmentaja

Työyhteisöjen kehittämisessä on minulle artistina tärkeää kohtaaminen, pudottaminen, suoruus ja oman itsenä toimiminen. Tämä pätee niin omaan toimintaani kuin siihen turvalliseen tilaan, jonka haluan asiakkaiteni saavuttavan oman aiheensa äärellä. Taiteen keinoilla ja työyhteisön ulkopuolisen toimijana voin luoda tilan, jossa ideat sinkoilevat ja uudenlainen rajoja rikkova rohkeus pääsee vallalle. Tämä tuotetaan samaan aikaan ohittamalla hierarkkiset järjestelmät ja kunnioittamalla ihmisissä olevia piileviä voimavaroja, taitoja ja resursseja. Näin saadaan yhteinen kokemus osaamisesta ja uudesta näkökulmasta arkisiin haasteisiin.

Jokainen keissi on aina erilainen. Artistina minulla on kyky reagoida joustavasti erilaisiin signaaleihin, joita henkilöistä tai ryhmästä nousee prosessin aikana. Herkkyys, sen ylläpitäminen ja kehittäminen on avainasana. Tässä ollaan jonkin uuden äärellä ja herättämässä jo olemassa olevia osaamisia, verkostoja ja taitoja joten ei pelkästään jokainen keissi vaan myös jokainen hetki on uniikki ja ainutlaatuinen.

Vaadin itseltäni täyttä hereillä oloa ja hyvää pelisilmää asiakkaan kanssa työskennellessäni. Minulle tämä on sama kuin biisiä tai taideprojektia tehdessäni, sillä kannattaa olla mukana vain sellaisessa, jonka takana voi seisoa täysin ja tietää tehneensä parhaansa jokaisessa hetkessä. Uskon myös, että muutos syntyy vain tätä kautta. Kun asiat tekee hyvin, luottamus alkaa kasvaa kaikessa vuoropuhelussa ja toteutuksessa. Tapahtuu se ihme, että ihmiset alkavat uskoa omiin kykyihinsä vaikuttaa työhönsä ja oman elämänsä ratkaisuihin.

Positiivinen muutos

Minua kiinnostaa positiivisen muutoksen tuominen työyhteisöihin. Tämä voi tapahtua tiimien tai henkilöstön kautta, mutta johtamisella, johtamisen tukemisella ja sen kehittämisellä on avainrooli siihen, mitä todella tulee tapahtumaan myös valmistuksen jälkeen. Miten oivallukset, kokemukset, tarpeet ja ideat otetaan käyttöön? Miten työntekijöiden sallitaan toteuttaa omia ajatuksiaan ja kannustetaan viemään niitä eteenpäin?

Nämä ovat asioita, jotka otan huomioon jo ensimmäisissä keskusteluissa, valmistusprosessia suunnitellessani ja tarjousta tehdessäni. Ilman suoraa yhteyttä johtoon vaikutusta on vaikea varmistaa.

Muusikoksi olen saanut koulutukseni afrikkalaisilta mestarirumpaleilta. Olen kulttuurintutkija FM ja syventynyt länsiafrikkalaiseen rytmiperinteeseen niin hyvin kuin se on ollut 28 vuoden aikana mahdollista. Momenlaiset haasteelliset tilanteet ovat tulleet tutuiksi kentälläni sekä Euroopassa että Länsi-Afrikassa. Kaikesta on kuitenkin selvitty ja kyse on aina ollut siitä, miten ihmiset ovat keskenään yhteydessä.

Me ihmiset tuotamme todellisuutemme yhdessä. Afrikka on ollut minulle koulu ihmisten välisen kanssakäymisen hahmottamisessa ja

havainnoimisessa. Palava kiinnostukseni afrikkalaiseen rytmiin on vienyt minut katsomaan ja kokemaan vuorovaikutusta musiikin ja rituaalin sisältä. Kokonaisvaltaisuus tuntuu pieneltä sanalta tässä yhteydessä, mutta se on juuri se asia, jonka kanssa työskentelen myös valmentajana työyhteisöissä. Vieraan kulttuurin sosiaalisen viisauden tuominen suomalaisen työelämän työkaluksi onkin ollut mielenkiintoinen prosessi. Samalla tapaan toimia johtajien, tiimien ja henkilöstön kanssa liittyy paljon muutakin kuin kokonaisvaltaista taiteen tekemistä ja kulttuurintutkimusta.

Taiteen tulokulma ja ratkaisukeskeisyys

Ratkaisukeskeisyydestä on noussut minulle taiteen lisäksi tärkeä työkalu vaikuttavuuden saavuttamiseen ja tulosten varmistamiseen. Pyrkimys välittömään vuorovaikutukseen, asioiden katsomiseen asioina (ei ihmisten vikoina tai puutteina) ja mm. itsetunnon nostamiseen yhteisön ja yksilöiden jo olemassa olevien resurssien herättämisen kautta, ovat myös toimintani ytimessä. Lyhyesti sanottuna asiakas tuo paikalle ratkaisunsa jo saapuessaan. Ilman ratkaisukeskeisiä (avoimia, kohtaavia ja konkretiaan vieviä) työkaluja taiteen avulla synnytetty kokemus on vaarassa jäädä ilmaan roikkumaan vailla ankkuroivia ajatuksia, päätöksiä ja toteutusta arjessa.

Työparin kanssa toimiminen kannattaa. Perustimme yrityksen ja tein kahdeksan vuotta tiivistä yhteistyötä johtamisen kehittämisen asiantuntijan kanssa. Omat kokemukseni bändien johtamisesta ja yhteistyöstä ovat osuneet yllättävän lähelle niitä teemoja ja haasteita, joiden kanssa johtajat organisaation koosta riippumatta painivat. Yhteistyövuosien aikana löysin omat resurssini työelämän viitekehyksessä, ja ajatteluni kehittyi aivan toisenlaiseksi kuin mitä se oli aiemmin artisti-kouluttaja-opettajana. Olen kiitollinen tästä kokemuksesta ja sen tuomasta näköalasta “toiselle puolelle” ammatillista toimintaa. Löysin mielekkään tulokulman ja sain jalkani tukevasti coachauksen ja valmentamisen maailmaan.

KUVA: Aakusti Oksanen

Meitä taiteilija-kehittäjä-yrittäjiä on monenlaisia.

Artistin jatkuvasti tuore tulokulma työelämän moniin teemoihin on voimavara, jota kannattaa vaalia ja hyödyntää. Se on tärkeää myös asiakkaan näkökulmasta. Jokainen artisti-kehittäjä joutuu käymään tämän prosessin omalta osaltaan ja miettimään, miten asiakasta voisi parhaiten auttaa ja miten omaa osaamista voisi edelleen kehittää. Minulle merkityksellistä on ollut etenkin ratkaisukeskeisyyden, mutta myös rakentavan vuorovaikutuksen (RVO)- ja NLP-opinnot. Näistä positiiviseen psykologiaan nojautuvista metodeista olen saanut tarvittavat työkalut mielekkään muutoksen toteuttamiseen. Oppimispolku on meille kaikille erilainen, mutta suosittelun myös lyömään hynttyyt yhteen työelämän asiantuntijoiden kanssa koska tekemällä oppii ja siten pääsee myös kunnolla vauhtiin yrittäjänä.

Meitä taiteilija-kehittäjä-yrittäjiä on monenlaisia. Kukin toimii omista vahvuuksistaan käsin ja kunkin on löydettävä oma tapansa, äänensä ja verkostonsa, jossa osaaminen kehittyy ja rakkaus lajiin säilyy korkealla. Kun tekee työtään itsensä ja intohimojensa kautta ja niitä kunnioittaen, asiakkaatkin saavuttavat tuloksia saadessaan kosketuksen johonkin sellaiseen kohtaan itsessään ja omassa työssään, johon muut kuin taidepohjaiset kokemuksellisen oppimisen metodit eivät yllä.

Tätä kirjoittaessani uusi yritykseni, Drum Vision oy, on rekisteröimisprosessissa. Yrityksen laajemmissa raameissa valmennan/coachaan entistäkin mielekkäämmin sekä koulutan ja toteutan yhteistyöprojekteja eri alojen ammattilaisten kanssa. Samaan aikaan minulle on tärkeää kehittyä artistina ja lunastaa nimike “white boy who plays like f*ck”.

Asiakas-case: Pohjois-Helsingin musiikkiopisto

Koska ja missä: Valmennus toteutettiin vuonna 2022 touko-lokakuun välisenä aikana Paikkoina toimivat musiikkiopiston omat tilat ryhmätaapaamisiin ja Talking Drum -studio henkilökohtaiseen coachaukseen.

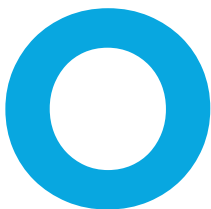
Tavoite: Tavoite oli tukea johtoryhmää arjessa ja muutoksen johtamisessa, kirkastaa tulevaisuuden visiota ja muutoksen mahdollisuuksia sekä kehittää johtajan kompetenssia auttamalla tunnistamaan omia voimavaroja ja kehityskohtia esimiehenä.

Lopputulokset: Suunnittelin johtoryhmän prosessin yhdessä tilaajan (rehtori) kanssa ja mentorini avustuksella. Prosessin tarkoitus oli mahdollistaa kokonaisvaltainen yhteen tuleminen, ideointi ja varmistaa kaikkien jäsenten kuulluksi tuleminen. Käytin menetelmänä yhteisissä tapaamisissa (3 krt x 3 tuntia) ratkaisukeskeistä valmentamista ja kokemuksellista oppimista. Toteutin jälkimmäisen pääasiassa taiteen ja musiikin keinoin, afrikkalaisilla rummuilla. Henkilökohtaisissa coaching-sessioissa hyödynsin ratkaisukeskeistä metodologiaa ja positiiviseen psykologiaan perustuvaa työtapaa. Lopputuloksena Tulevaisuustyöryhmä kokoontuu säännöllisesti ja on aktiivinen johtamisen työkalu. Uuden ryhmän vahvuutena on ymmärryksen lisääminen ja erilaisten tulokulmien mahdollistaminen organisaation tärkeisiin aiheisiin.

KEHITTÄMISEN TAIDE

Vesa Purokuru

nykysirkus- ja performanssitaiteilija ja ohjaaja

len sekä kehittäjä että taiteilija tässä kontekstissa. Koulutukseltani olen kasvatustieteiden maisteri, KM eli taiteisiin erikoistunut luokanopettaja. Kehittäjäksi kasvoin määrätietoisen koulun ja opetuksen kehittämisen myötä. Toimin myös Jyväskylän yliopistolla kasvatuksen kehittämishankkeissa ja myöhemmin osakkaana konsultointiyrityksessä. Taiteet tulivat vähitellen mukaan osaksi konsultointityötä, kun halusin lisätä luovuutta, syvyyttä ja kokemuksellisuutta työhöni.

Kehittäjän ja taiteilijan identiteettejä oli aluksi haastavaa sovittaa yhteen. Olenko uskottava kehittäjä, jos leikin taiteilijaa ja päinvastoin? Kokemuksen lisääntyessä myös usko molempien roolien tärkeyteen kasvoi. Sisäistin ja opin kuvaamaan ja kertomaan tehtäväni näissä kahdessa erilaisessa roolissa. Kehittäjänä ylläpidän dialogista ja uutta luovaa tilaa, taiteilijana tarjoilen metaforisen kielen, tunteet ja kehollisuuden prosessin mausteeksi. Taiteilija sytyttää intohimon ja keskustelun, kehittäjä varmistaa että dialogista syntyy jotakin hyödyllistä ja tolkkullista.

Nykyajan haasteet työpaikoilla

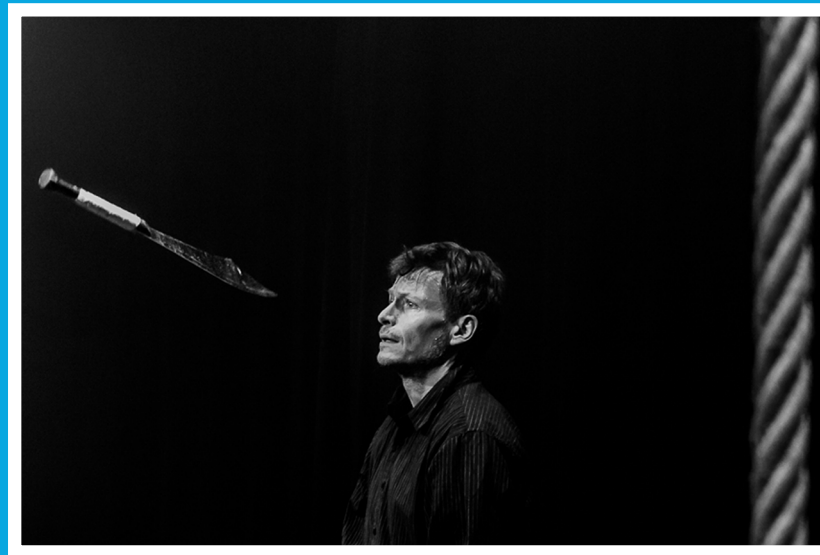
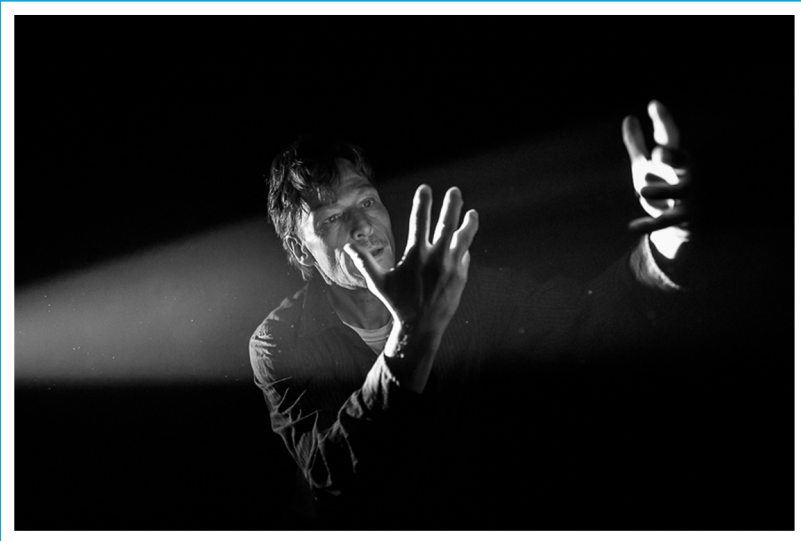
Työpaikat kohtaavat yhä suurempia tehostamisen, ongelmaratkaisun, muutosten ja kompleksisuuden haasteita. Työn sujuminen ja työntekijöiden väliset suhteet ovat merkittävä osa ihmisten hyvinvointia. Työyhteisöissä minua kiinnostaa erityisesti työn kokeminen merkitykselliseksi, työyhteisön vuorovaikutus ja innostus kehittämään. Uskon, että itse- ja yhdessäohjautuvasti toimivat työyhteisöt synnyttävät parempia tuloksia, tyytyväisempiä asiakkaita ja voivat paremmin, kun työpaikalla kyetään käymään rakentavia ja vaikeitakin keskusteluja sekä luomaan yhteistä ymmärrystä.

Taiteen kieli

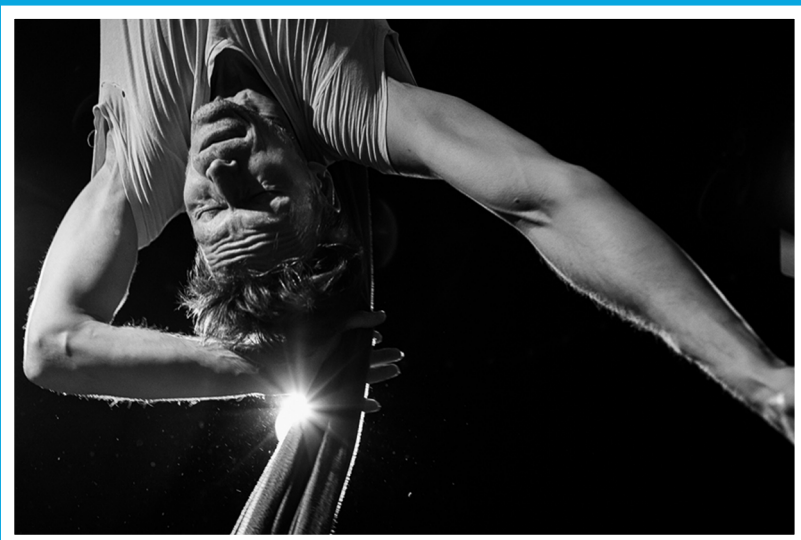
Kun asioita kehitetään osallistavasti, keskustelua käydään eri tasoilla: Abstraktilla tasolla puhutaan konseptuaalisesti, kuten asiakastarpeet, palvelukokonaisuudet, yhteinen visio, strategia jne. Konkreettisella tasolla puhutaan faktoista, numeroista ja tehtävistä. Tunnetasolla keskusteluun mukaan tulevat työn merkitys, innostus, tunteet tai vaikeudet. Kun asiat ovat kompleksisia tai kun kapulakielisyys uhkaa keskustelua, metaforinen taso saattaa avata uusia oivalluksia ja yhdistää tai kiteyttää keskustelua. Siihen taide on oiva väline.

Meillä kaikilla on kokemus siitä, miten esimerkiksi kuva, elokuva, laulu tai runo on jättänyt meihin lähtemättömän jäljen, koska se on ilmaissut jotakin meille hyvin merkittävää. Taide tuo toisen kielen, mihin ns. normaali faktuaalinen kieli ei yllä.

Taiteilija ja taide tuo organisaatioon uuden kielen lisäksi uusia näkökulmia ja työtapoja. Taiteilija tuo leikin, luovuuden ja kokeilun. Sanotaan, että jos kehitämme aina samoilla tavoilla, saamme aina myös samankaltaisia tuloksia. Uusi työ- tai lähestymistapa tuottaa uudenlaisia tuloksia.

KUVAT: Matti Häyrynen

Vesa Purokuru: Veitsenterällä

Taide tuo toisen kielen, mihin ns. normaali faktuaalinen kieli ei yllä.

Taide ei saa jäädä irralliseksi koristeeksi

Jotta taide ei jää taiteilijan omaksi prosessiksi tai työyhteisön näkökulmasta irralliseksi koristeeksi, taiteilijan on tärkeää ymmärtää työyhteisön ja organisaation konteksti. Taiteilijan on hyvä aloittaa oma taiteellinen virittäytyminen kuuntelemalla, mitä asiakasorganisaatiossa tai yhteisössä tapahtuu: mitä töitä tehdään, mitä se vaatii ja millaisia ilmiöitä, haasteita tai ongelmia kohdataan?

Taiteilija voi olla monessa roolissa työyhteisöön nähden: peilinä heijastaen omalla kielellään kuulemaansa, jonkun oleellisen (esim. vision) kiteyttäjänä tai taiteilija voi ohjata/fasilitoida luovaa prosessia jonkun ongelman ratkaisemiseksi. Taiteilijan tehtävänä ei ole ratkaista työyhteisön ongelmia, vaan tuottaa peilipintaa tai uusia näkemyksiä oivallusten ja erityisesti työyhteisön keskustelun pohjaksi. Keskeistä on se, miten onnistutaan nivomaan rationaalinen kehittäminen ja taiteen avulla synnytetty oivallus- ja tunnemaailma yhdeksi kokonaisuudeksi. Kehittämisessä tarvitaan taidetta ja tiedettä.

Case: Uudistuja-ohjelma

Asiakas: Sitran vuonna 2017 aloittama ja vuodesta 2019 HAUS kehittämiskeskuksen toteuttama valtio- ja kuntahallinnon ylimmän johdon koulutusohjelma: Uudistuva julkinen sektori - mahdollistava johtaminen -koulutusohjelma (tuttavallisemmin Uudistuja-ohjelma). Ohjelman on jo nyt suorittanut yli 500 valtion ja kuntien johtajaa.

Koska ja missä: Koulutusohjelma kestää puoli vuotta / ryhmä ja se toteutetaan noin 2-3 kertaa vuodessa. Valmennus käsittää nykyisellään 7 moduulia, joista Purokurun Veitsenterällä - Uudistumisen matka - nyky-sirkusmonologi on ollut osa päätösmodulia.

Tavoite: Työelämässä ja valmennuksissa liikutaan usein ja pääsääntöisesti rationaalisen ajattelun tasolla. Teatteriesitykseltä etsitään uudistumisen teemoihin henkilökohtaista kosketusta kehon ja tunteiden tasolla. Toimeksiannon tavoite oli luoda johtamiskoulutuksen päätösjaksolle erilainen ja eri kanavaa käyttävä loppuhuiipennus. Esityksen kesto on n. 25 min ja sen jälkeen käydään noin tunnin keskustelu siitä, mitä esitys herätti jokaisessa yksilössä ja mitä ajatuksia esitys tuo johtamiseen ja työyhteisöjen kehittämiseen. Esityksen tavoitteena on inspiroida osallistujat pohtimaan henkilökohtaisen uudistumisen ja rohkeuden merkitystä syvätasolla ja tunteiden tasolla. Jotta voi uudistaa, pitää itsekkin voida uudistua.

Mitä tapahtui: Veitsenterällä-esitys on ollut mukana lähes kaikissa Uudistuja-toteutuksissa. Keskustelu esityksen jälkeen on ollut aina rikasta ja avointa. Ihmiset ovat olleet vaikuttuneita. Osallistujat ovat herkistyneet pohtimaan tarkeitä kysymyksiä henkilökohtaisella tasolla. Esityksen tarinassa on paljon tarttumapintaa ja samaistumiskohtia: epäonnistumisen tasot ja filosofia, rohkeus ja oma kasvu, vanheneminen, työ ja asiakkaan kohtaaminen. Ihmiset liittyvät esitykseen tunnetasolla eikä vain järjen tasolla, katsoja tulee kosketetuksi ja liikutetuksi. Heittäytymisen merkitys tuntuu katsojan kehossa.

RESONANSSI ON VIBA

Max Mickelsson

valtiotieteiden maisteri, toimitusjohtaja Milton Networks Oy

Ihmiset ja organisaatiot etsivät ja haluavat kiinnittyä merkityksiin. Liikkeenjohdon kielessä tämä on se kuuluu-purPOSE, se miten merkitys onnistutetaan viestimään tavalla, joka on organisaatiossa jaettu.

Hartmut Rosa, saksalainen sosiologi, on tunnettu resonanssiteorian kehittäjänä. Rosa korostaa ihmisen yhteyden merkitystä maailmaan ja toisiin ihmisiin sekä kehottaa hidastamaan ja luomaan syvempiä suhteita ympäröivään todellisuuteen. Resonanssia voi ajatella myös vieraantumisen kokemuksen vastakohtana tai vastinparina.

Tämä resonoi. Itse korostan aina kontekstia. Sitä, että asettamalla tuotteet, palvelut ja työn arvo kontekstiin, sille luodaan arvo. Ryntäämällä tuote, palvelu tai työ edellä, ne saattavat joutua tyhjiöön, ne eivät resonoi.

Milton toteutti viime keväänä tutkimuksen siitä, mitkä asiat yhteiskunnassa aiheuttavat kitkaa ihmisten jokapäiväisessä elämässä. Toteutimme antropologisia ja määrällisiä aineistoja yhdistävän tutkimuksen.

Aineiston perusteella löytyi viisi kitkaa.

Rakenteiden ravistelu haastaa yhteiskunnassa vallitsevia sosiaalisia rakenteita eli opittuja tapoja ja normeja

Mittakaavavirhe ilmenee yksilön toiminnan ja suurten, systeemisten ongelmien välillä. 48 % vastaajista pitää yhteiskunnallista keskustelua kiinnostavana, mutta se tuntuu kaukaiselta ja siihen on vaikea osallistua.

Näennäisvarmuus kuvaa ilmiötä, jossa ihmiset kokevat maailman vaikeaksi hallita ja pyrkivät saavuttamaan hallinnan tunteen keskittymällä yksilön kontrolloitavissa oleviin asioihin. Taustalla vaikuttavat viime vuosien yhteiskunnalliset kriisit, jotka ovat luoneet ahdistusta ja epämukavuutta.

Toimijuusparistolla tarkoitetaan ihmisen henkisiä voimavaroja henkilökohtaisen elämän ja yhteiskunnallisen osallistumisen välillä. Lähes 40 % vastaajista ei ole valmiita käyttämään voimavarojaan yhteiskunnalliseen osallistumiseen, koska sen koetaan vaativan liikaa resursseja. Vallitsevan yhteiskunnallisen keskustelun repiävyys tyhjentää ihmisten niin sanottua toimijuusparistoja eli henkisiä voimia entistä enemmän ja uhkaa irtaantuttaa yksilön yhteiskunnallisesta toiminnasta.

Interpassiivisuus on seurausta ihmisten korostuneesta tarpeesta kiinnittyä tiettyihin ryhmiin ja erottautua toisista. Suomalaisista 71 % on sitä mieltä, että julkisessa keskustelussa toiset ymmärretään tahallisesti väärin, ja lähes kolmannes haluaa keskustella yhteiskunnallisista asioista vain samaa mieltä olevien kanssa. Samalla ihmiset ovat koko ajan varovaisempia ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin asioihin välttääkseen tulemasta leimatuksi väärään ryhmään kuuluvaksi.

Rakenteiden ravistelu haastaa yhteiskunnassa vallitsevia sosiaalisia rakenteita eli opittuja tapoja ja normeja, joiden mukaan toimitaan. Toisille näiden rakenteiden noudattaminen saattaa luoda turvallisuuden tunnetta, kun taas toiset kyseenalaistavat ne ja haluavat muutosta.

Miksi tällä on merkitystä niin yhteiskunnallisesti kun myös kaikissa organisaatioissa?

Yhteiskunta, jossa ihmiset ovat aktiivisten toimijoiden sijasta passiivisia vastaanottajia, kärsii osallistumisen, kehityksen, innovaatioiden ja muutoksen puutteesta kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla. Tällä on vaikutus myös yritysten ja organisaatioiden elinvoimaan sekä koko yhteiskunnan yleiseen hyvinvointiin.

Ja tässä mielestäni taiteet astuvat peliin.

Tässä julkaisussa olevissa teksteissä on käsitelty taiteen hyödyntämistä mm. johtamisessa, viestinnässä, vuorovaikutuksessa, myynnissä, suunnittelussa ja näkyväksi tekemisessä.

Tämän lisäksi olen itse Taideyliopistolla luennoidessani erotellut löytämiäni esimerkkejä seuraavasti:

- 1) Motivaatio, työnantajamielikuva ja taide
- 2) Muutosjohtaminen ja taide
- 3) Oppiminen ja taide
- 4) Innovaatiot, tutkimus ja taide
- 5) Yrityskulttuuri ja taide
- 6) Markkinointiviestintä, viestintä, brändi ja taide

Palataan alkuun ja Hartmut Rosaan. “Resonanssi syntyy, kun ihminen pääsee pois kiihdytystilasta – kun jokin koskettaa häntä syvästi ja hän reagoi siihen”. Ja jos on kuten Kitkat-tutkimuksen havaintojen perusteella voi todeta, että toimisuusparistot ovat tiukoilla, niin voisi myös kokeilla, miten hyvää resonanssia saattaisi syntyä taiteen keinoin. Resonanssi on viba.

Niin kuvataidetta, teatteria, musiikkia ja muitakin taiteita voi siis hyödyntää monenlaiseen pysäyttämiseen ja viestintään. Sillä voi luoda niin yksilöllisiä kuin myös kollektiivisia kokemuksia. Omia vahvoja kokemuksia on mm. tiedostamattomia ennakkoluuloja ja johtamista käsittelevästä koulutuksessa, jossa hyödynnettiin teatteria ja improvisaatiota.

Yksi esimerkki, jolloin lähdin pohtimaan taiteen mahdollisuuksia liikkeenjohdon näkökulmasta, oli syksyllä 2018 Galerie Anhavassa esillä ollut taiteilija Päivi Takalan Renovation-niminen näyttely. Näyttelyssä pääsin osaksi keskustelua, joka nousee yhä uudelleen mieleeni. Takala oli maalannut tauluja ja rikkonut ne sitten sahaamalla jokaisesta irti palan. Tämän jälkeen hän oli jälleen korjannut maalaukset rakennuslaastilla, jolloin

Taide on viestintää, tärkeän merkityksen kiteyttämistä ja esiin tuomista.

laastista tuli osa maalausta. Rikkomisen ja korjaamisen avulla hän synnytti jotakin uutta. Katsojana pystyin kuvittelemaan maalauksen myös ennen siihen kajoamista. Työt olivat puhuttelevia. Niitä teki mieli tarkastella sekä läheltä että kaukaa.

Keskustelin taiteilijan kanssa neljästä taiteen tekemisen yleisestä metodista: rikkomisesta, sekoittamisesta sekä vääntämisestä ja vääristämisestä. Kun prosessi teoksen luomiseksi lähtee liikkeelle – olipa kysymyksessä kuva, sana tai musiikki – usein taustalla väreilee kysymys ”Mitä jos?”. Näin taiteilija pitää huolen siitä, että saa tuotua esille tietyn merkityksen tai liudan merkityksiä.

Minusta nämä metodit on perusteltua tuoda myös osaksi liiketoimintaa. Taiteella ja bisneksellä onkin paljon yhteistä. Kuten bisneksessä, myös taiteesta voi nauttia ja siitä voi oppia. Taide on viestintää, tärkeän merkityksen kiteyttämistä ja esiin tuomista. Samoin on johtaminen. Taiteen metodein voidaan ratkoa ongelmia, löytää luovasti uusi keinoja saavuttaa halutut tavoitteet.

